

UCHWAŁA NR XL/264/2017
RADY POWIATU TUCHOLSKIEGO
z dnia 20 grudnia 2017 r.

w sprawie: przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020

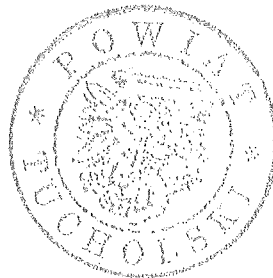
Na podstawie art. 12 pkt. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2017r. poz. 1868) oraz art. 180 pkt. 1 ustawy z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2017r. poz. 697, poz. 1292, poz. 2217)

Rada Powiatu
uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjąć Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierzyć Zarządowi Powiatu Tucholskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2018 r.



Przewodnicząca
R a d y P o w i a t u


Małgorzata Oller

Uzasadnienie

Ustawa z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w art. 180 nałożyła na samorządy powiatowe obowiązek opracowania 3 – letnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Rada Powiatu Tucholskiego przyjęła Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015-2017 Uchwałą Nr VI/36/2015 z dnia 20 marca 2015 roku. Powyższy program wygaśnie z dniem 31 grudnia 2017 roku. Dlatego też zaistniała konieczność opracowania nowego programu na kolejne trzy lata. W związku z tym został opracowany Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020.

Mając na uwadze powyższe wywołanie niniejszej uchwały uznaje się za zasadne. Uchwała została przyjęta 16 głosami za, przy braku głosów przeciwnych i wstrzymujących się.

Przewodnicząca
R a d y P o w i a t u



Małgorzata Oller

Załącznik
do uchwały nr XL/264/2017
Rady Powiatu Tucholskiego
z dnia 20.12.2017 r.

POWIATOWY PROGRAM

ROZWOJU PIECZY

ZASTĘPCZEJ

NA LATA 2018 – 2020

TUCHOLA 2017

Spis treści:

1. Wstęp.....	3
2. Podsumowanie realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej realizowanego w latach 2015 – 2017.....	4
3. Podstawy prawne Programu.....	10
4. Adresaci Programu.....	10
5. Realizatorzy Programu.....	11
6. Termin i miejsce realizacji Programu.....	11
7. Organizacja pieczy zastępczej.....	12
7.1. Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi.....	12
7.2. Zadania powiatu.....	13
8. Formy pieczy zastępczej.....	15
8.1. Rodzinna piecza zastępcza.....	15
8.2. Instytucjonalna piecza zastępcza.....	17
8.3. Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej.....	18
9. Piecza zastępcza w powiecie tucholskim.....	19
9.1. Rodzinna piecza zastępcza w powiecie tucholskim.....	21
9.1.1. Badania własne i wnioski z przeprowadzonej ankiety.....	23
9.2. Instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie tucholskim.....	36
9.3. Usamodzielniani w powiecie tucholskim.....	39
9.4. Dobre praktyki w zakresie pieczy zastępczej w powiecie tucholskim.....	43
10. Cele Programu i wskaźniki do ich realizacji.....	45
11. Limit rodzin zastępczych zawodowych.....	50
12. Źródła finansowania Programu.....	50
13. Ewaluacja i monitoring Programu.....	51

1. Wstęp

Rodzina stanowi dla dziecka naturalnie powstałe środowisko wychowawcze, w którym się rozwija, uczy jak pokonywać napotkane w życiu trudności, dorastać do przyszłych ról i zadań, których z biegiem czasu dostarcza mu codzienne życie. Rodzina uznawana jest również za najmniejszą komórkę społeczną, ale także ważną dla życia ludzkiego. Ma największy wpływ na to, w jakim kierunku ukształtuje się osobowość dziecka, a w konsekwencji dorosłego człowieka. Dzięki rodzinie każdy człowiek może przeżywać najważniejsze momenty w swoim życiu, wykreować własny styl bycia, wartości, jakimi będzie kierować się w swoim dalszym istnieniu w społeczeństwie, a także pogląd na otaczającą rzeczywistość.

Rodzina odgrywa bardzo ważną rolę w życiu każdego człowieka, a w szczególności dziecka. Jej najważniejszą funkcją jest zaspokojenie podstawowych potrzeb, jakimi są: bezpieczeństwo, bliski kontakt i możliwość przebywania z drugim człowiekiem, bycie akceptowanym i kochanym przez członków rodziny, samorealizacja oraz rozwój intelektualny. W momencie, kiedy rodzina nie zaspokaja tychże potrzeb, należy wesprzeć ją i udzielić pomocy w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych, które mają negatywny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny. Zdarzają się przypadki, że rodzina naturalna źle wypełnia swoją funkcję rodzicielską, nieprawidłowo sprawuje opiekę nad dzieckiem, wtedy należy zapewnić mu bezpieczne środowisko wychowawcze. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. Jest sprawowana w formie rodzinnej: rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna), rodzinny dom dziecka oraz w formie instytucjonalnej: placówka opiekuńczo - wychowawcza, regionalna placówka opiekuńczo - terapeutyczna oraz interwencyjny ośrodek preadopcyjny. Piecza zastępcza związana jest z działaniami na rzecz wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Celem pieczy zastępczej jest zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych, zapewnienie dziecku przygotowania do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami. Piecza zastępcza ukierunkowana jest na pracę z rodziną biologiczną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym. Podstawowym

zadaniem osób sprawujących pieczę zastępczą nad małoletnimi dziećmi jest zapewnienie im całodobowej opieki i wychowania, w szczególności poprzez:

- Traktowanie dziecka w sposób należyty, sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej;
- Zapewnienie dostępu do przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- Zapewnienie kształcenia, wyrównywania braków rozwojowych i szkolnych;
- Zapewnienie rozwoju uzdolnień i zainteresowań;
- Zaspokajanie potrzeb emocjonalnych, bytowych rozwojowych, społecznych oraz religijnych;
- Zapewnienie ochrony przed ingerencją w życie prywatne dziecka;
- Umożliwienie kontaktu z rodzicami i innymi osobami bliskimi.

2. Podsumowanie realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej realizowanego w latach 2015 – 2017:

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015 – 2017 został przyjęty Uchwałą nr VI/36/2015 Rady Powiatu Tucholskiego w dniu 20 marca 2015 roku.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania osobistej opieki i wychowania przez rodziców. Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na terenie powiatu tucholskiego są jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego wykonujące zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówka opiekuńczo – wychowawcza oraz inne podmioty, które realizują zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

W programie wskazano na konieczność podjęcia działań profilaktycznych i wspomagających oraz wspierających rodzinę biologiczną dziecka, wspomagających rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków, a także podnoszenia poziomu świadczonych usług przez instytucjonalną pieczę zastępczą funkcjonującą na terenie powiatu.

W Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej , który został opracowany na lata 2015 – 2017 został założony limit rodzin zastępczych zawodowych, które zostały zaplanowane do utworzenia w zaplanowanym okresie. Limit ten został w pełni zrealizowany

w powiecie tucholskim w ciągu tych trzech lat zostały utworzone następujące rodziny zastępcze zawodowe:

- W 2015 roku – powstała 1 rodzina zastępcza zawodowa;
- W 2016 roku – powstała 1 rodzina zastępcza zawodowa oraz 1 rodzinny dom dziecka;
- W 2017 roku – powstała 1 rodzina zastępcza zawodowa

W Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015 – 2017 przyjęto do realizacji konkretne cele główne i szczegółowe, których realizacja została przedstawiona poniżej:

Cel główny programu: „Stworzenie warunków dla skutecznego rozwoju pieczy zastępczej w powiecie tucholskim z ukierunkowaniem na jej rodzinny rozwój.”

Cel szczegółowy nr 1 – „Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem naturalnym”.

W latach 2015 - 2017 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi prowadziło akcje promujące w środowisku lokalnym zastępczą formę opieki rodzinnej poprzez współpracę z parafiami oraz lokalną prasą o zasięgu ponadgminnym. Ponadto odwiedzając stronę internetową naszej jednostki można uzyskać podstawowe informacje o rodzicielstwie zastępczym. W 2015 roku zgłosiło się 7 kandydatów, w roku 2016 – 5 kandydatów, a w 2017 również 5 kandydatów pragnących zostać rodziną zastępczą niezawodową. W związku z tym wykwalifikowani pracownicy Centrum przeprowadzili „Szkolenie PRIDE - rodzinna opieka zastępcza dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe”. Z kolei w 2016 roku szkolenie zostało przeprowadzone przez Kujawsko – Pomorski Ośrodek Adopcyjny w Toruniu Oddział w Jaksicach, które się zakończyło w lutym 2017 roku. Natomiast w 2017 roku szkolenie zostało zorganizowane w ramach projektu „Rodzina w Centrum” finansowanego ze środków UE. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi prowadzi stały nabór kandydatów do utworzenia rodziny zastępczej. Zapewnia rodzinom zastępczym opiekę koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W latach 2015 - 2017 roku PCPR zatrudniało czterech koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, mających zgodnie z ustawą pod opieką 60 rodzin. Koordynator RPZ wspiera rodziców zastępczych w wypełnianiu funkcji wychowawczych, a także pomaga w rozwiązywaniu problemów dnia codziennego. Rodziny zastępcze, ale także i inne rodziny z dziećmi oraz osoby niepełnosprawne i ich rodziny mogły korzystać z pomocy psychologa,

pedagoga i prawnika, którzy na co dzień świadczyli usługi w ramach poradnictwa specjalistycznego. Atutem tych porad była ich dostępność, fachowość, o czym świadczy zainteresowanie społeczności lokalnej. Porady były udzielane bezpłatnie. Rodziny zastępcze chętnie korzystały z oferty poradnictwa specjalistycznego. Dużym zainteresowaniem cieszyły się także grupy wsparcia dla rodzin zastępczych, które odbywały się regularnie raz w miesiącu. Rodziny zastępcze chętnie brały udział w spotkaniach grup wsparcia, w wyniku czego utworzyła się dodatkowa grupa samopomocowa spotykająca się również raz w miesiącu. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi prowadziło też akcję promocyjną na rzecz pozyskania wolontariuszy w celu wsparcia rodzin zastępczych. W 2015 r. na terenie Powiatu Tucholskiego działało siedmiu, a w 2016 jedenastu wolontariuszy, którzy udzielali wsparcia rodzinom zastępczym, pomagając ich podopiecznym w nauce, odrabianiu zadań domowych bądź organizując czas wolny. Wolontariusze pomagali też w organizacji imprez organizowanych przez PCPR. Wolontariusze objęci byli ubezpieczeniem grupowym oraz na bieżąco mogli korzystać z porad koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015 – 2017 współpracował i nadal będzie podtrzymywał tę współpracę z instytucjami wspierającymi rodzicielstwo zastępcze, takimi jak: zespół kuratorskiej służby sądowej, ośrodki pomocy społecznej, placówki oświatowe, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, przedszkola, sądy, policja. Na bieżąco omawiane były sprawy wychowanków pieczy zastępczej oraz regularnie organizowane okresowe oceny sytuacji dziecka.

Cel szczegółowy nr 2 – „Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych”.

Dzieci umieszczone w placówce opiekuńczo – wychowawczej w ramach pracy wychowawczej na bieżąco były i są przygotowywane do samodzielności. Wychowankowie rodzin zastępczych w ramach dobrych praktyk korzystali z doświadczeń rodziców zastępczych i w ten sposób uczyli się samodzielności. Oczywiście wychowankowie mogli liczyć także na wsparcie naszego Centrum. Młodzież przygotowująca się do usamodzielnienia wspólnie z opiekunem usamodzielnienia oraz przy pomocy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej opracowali Indywidualny Program Usamodzielnienia. Pełnoletni wychowankowie, którzy opuścili już placówki opiekuńczo – wychowawcze i rodziny zastępcze skorzystali z pomocy finansowej na kontynuowanie nauki, na zagospodarowanie i usamodzielnienie się. W 2015 roku 23 wychowanków korzystało ze wsparcia finansowego na kontynuowanie nauki, 5

otrzymało świadczenie na usamodzielnienie, 2 podopiecznych na zagospodarowanie. Natomiast w 2016 roku 18 wychowanków korzystało ze wsparcia finansowego na kontynuowanie nauki, 4 - otrzymało świadczenie na usamodzielnienie, 4 - na zagospodarowanie. Z kolei w 2017 roku do dnia 30.09.2017 r. 21 wychowanków korzystało ze wsparcia finansowego na kontynuowanie nauki, 5 otrzymało świadczenie na usamodzielnienie, 6 - na zagospodarowanie. W sierpniu 2012 roku Gmina Tuchola udostępniła Powiatowi Tucholskiemu mieszkanie na potrzeby usamodzielnianych wychowanków, którzy opuścili rodziną bądź instytucjonalną pieczę zastępczą. Z jednego mieszkania wyodrębniono 2 samodzielne lokale. W latach 2015 - 2017 mieszkania te były zajęte przez dwie osoby, które usamodzielniały się w 2015 roku. Poprzez zamieszkanie w mieszkaniu dla osób usamodzielniających się wychowankowie uczą się jak zaspokoić własne potrzeby i przygotować się do samodzielnego życia. Nasza jednostka współpracuje z instytucjami wspierającymi usamodzielnianych wychowanków głównie w zakresie kontynuacji ich nauki, pracy socjalnej, bezpieczeństwa i samodzielności.

Cel szczegółowy nr 3 – „Podniesienie jakości usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie”.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej utrzymują regularny kontakt z rodzinami zastępczymi świadcząc im pomoc pedagogiczną, udzielając bezpośredniej pomocy merytorycznej, porad dotyczących wychowania i sprawowania opieki i prawidłowej komunikacji w rodzinie. W celu pomocy i wsparcia prowadzono w rodzinach zastępczych wolontariat. Prowadzona jest również grupa wsparcia, w której rodziny zastępcze bardzo chętnie biorą udział. W celu podniesienia jakości usług pracownicy współpracujący z rodzinami regularnie podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w szkoleniach.

W 2015 roku koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, podnosząc swoje kwalifikacje brali udział w poniższej tematyce szkoleniowej:

- 24.03.2015r. Konferencja „Administracja publiczna wobec zjawiska przemocy w rodzinie” Toruń;
- 04.05.2015r. Szkolenie „Praktyczne aspekty pracy koordynatora pieczy zastępczej w kontekście ustawy o wspieraniu rodziny” Toruń ;
- 27.05.2015r. Konferencja na temat przemocy Pieczęyska;
- 9-21.08.2015r. szkolenie dla kadry instytucji pomocy społecznej w zakresie przemocy w rodzinie Białobrzegi nad zalewem Zegrzyńskim;

- 22.09.2015r. Konferencja: „Instrumenty wsparcia rozwojowo- edukacyjnego jako środki wsparcia przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu” Bydgoszcz;
- 1-2.10.2015r. II Powiatowa Interdyscyplinarna Konferencja na temat przemocy w rodzinie „Widzimy, reagujemy, przeciwdziałamy”, Sucha;
- 05.10.2015r. Konferencja „Karta dużej rodziny” Bydgoszcz;
- 19.10.2015r. Spotkanie doradcze dot. współpracy asystentów rodzin, koordynatorów pieczy zastępczej i pracowników socjalnych w obszarze wsparcia rodziny, Tuchola;
- 21.10.2015r. Szkolenie: „Najnowsze zmiany w ustawie o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej”, Przysiek;
- 21-23.10.2015r. Szkolenie: „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć” Bydgoszcz;
- 08.12.2015r. Spotkanie doradcze dot. budowania pozytywnego wizerunku jednostki pomocy społecznej, Toruń.

Z kolei w 2016 roku koordynatorzy skorzystali z następujących szkoleń:

- Kwiecień 2016 r. ukończenie kursu samoobrony;
- 21.05.2016 r. szkolenie „Rola i znaczenie kontaktów dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych z rodzicami biologicznymi. Zagrożenia i model współpracy”;
- 03.08.2016 r. szkolenie „Dobra i efektywna praca koordynatora pieczy zastępczej – zadania i obowiązki”, Toruń;
- 13.09.2016 r. Konferencja „Zrozumieć Autyzm” Program Pomocy Osobom Autystycznym z Terenów Wiejskich oraz Ich Rodzinom;
- 22.09.2016r. Konferencja: „Instrumenty wsparcia rozwojowo – edukacyjnego jako środki wsparcia przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu” Bydgoszcz;
- 6–7.10.2016 r. III Powiatowa Interdyscyplinarna Konferencja na temat cyberprzemocy oraz korzystania z numeru 112, pt.: „Widzimy, Reagujemy, Przeciwdziałamy” Fojutowo;
- „Aspekty psychologicznej pracy z dzieckiem po trudnych doświadczeniach” wsparcia rodziny, Tuchola;
- 08.10.2016 r. – 26.11.2016 r. – wolontariat – zajęcia animacyjne dla dzieci (32 godziny) w Gabiniecie Psychologiczno – Terapeutycznym.
- 18 – 19.10.2016 r. szkolenie – „Metoda Indukcji Behawioralnej”, Toruń;

Natomiast w 2017 roku do dnia 30.09.2017 roku koordynatorzy uczestniczyli w szkoleniach:

- 02.2017 – 07.2017 r. - Superwizja kliniczna;
- 15.03.2017 r. – „Nowe wytyczne do funkcjonowania komisji w 2017 r. wynikające z narodowego Funduszu Zdrowia”;
- 24.04.2017 r. – szkolenie „Procedura Niebieskiej Karty”;
- 11.05.2017 r. – „Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka jako kompleksowa i wielospecjalistyczna pomoc dziecku i jego rodzinie. Przedstawienie metod i form pracy praktykowanych w OSW w Tucholi”;
- 16.05.2017 r. – „Kurs pierwszej pomocy przedmedycznej”;
- 18-19.05.2017 r. „Coaching rodzinny – techniki i narzędzia wsparcia systemu rodzinnego”;
- 29.06.2017 r. – konferencja „przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – skuteczność działania w praktycznym i prawnym ujęciu”;
- 28-29.09.2017 r. – IV Powiatowa Interdyscyplinarna Konferencja „Widzimy, reagujemy, przeciwdziałamy. Substancje psychoaktywne. Rozpoznanie zachowań. Podstawy pomocy przedmedycznej – wskazówki metodyczne dla profilaktyki.

Zakładane rezultaty oraz cele realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015 – 2017 zostały osiągnięte. Jednym z nich było zwiększenie świadomości społeczności lokalnej o formach i zadaniach pieczy zastępczej wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi w powyższych latach pozyskiwało kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej poprzez propagowanie owej idei w kościołach oraz na różnorodnych imprezach organizowanych przez Centrum. Dzięki zgłaszaniu się osób chcących zostać rodziną zastępczą zmniejszyła się liczba dzieci, które musiały zostać umieszczone w pieczy zastępczej.

Kolejnym rezultatem, który był założony w w/w Programie było zapewnienie kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym i wsparcie w realizacji ich indywidualnego programu usamodzielnienia, w tym wsparcie finansowe i rzeczowe, co pozwoliłoby na lepsze przygotowanie ich do samodzielności. Dzięki temu osoby usamodzielniane mogły uzyskać prawidłowe wzorce życia rodzinnego i społecznego, a co za tym idzie zmniejszenie patologii i nieoczekiwanych umieszczeń ich potomstwa w pieczy zastępczej. Poprzez większe aktywizowanie osób usamodzielnianych do uczestnictwa w życiu społecznym, zachęcanie do

kontynuowania nauki i uzyskania kwalifikacji zawodowych oraz niesienie im wsparcia i pomocy poprzez możliwość zamieszkania w mieszkaniu dla osób usamodzielniających się.

Ostatnim zakładanym w Programie rezultatem było podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy społecznej, w szczególności zajmującej się pieczą zastępczą, co ma ogromny wpływ na efekty pracy z rodziną i dzieckiem. Zacieśniły się również kontakty z instytucjami i organizacjami, które świadczą pracę na rzecz rodzin i dzieci, pracownicy wzajemnie służą sobie pomocą i wspierają się w sytuacjach kryzysowych, pomagają rozwiązać problemy. Dzięki polepszaniu się współpracy widoczna jest kompleksowość działań pracowników różnych instytucji.

3. Podstawy prawne Programu:

Działania podejmowane w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w niniejszym Programie, podejmowane są i będą realizowane w oparciu o następujące akty prawne i dokumenty:

- a) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2009 Nr 114 poz. 946)
- b) Konwencja o Prawach Dziecka;
- c) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2017 poz. 1868 t.j.)
- d) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 poz. 697 t.j.)
- e) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 poz. 1769 t.j.)
- f) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 Nr 292 poz. 1720)
- g) Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie tucholskim.

4. Adresaci programu:

Adresatami Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020 będą następujące osoby:

- ✓ rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu tucholskiego i dzieci umieszczone w tych rodzinach;
- ✓ kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- ✓ usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej.

5. Realizatorzy programu:

Koordynatorem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020 w Powiecie Tucholskim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi.

Cele założone w Programie będą realizowane przy współpracy i wsparciu następujących instytucji:

- Powiat Tucholski, którego zadaniem będzie zabezpieczenie środków finansowych na realizację programu;
- Sąd, Wydział Rodzinny i Nieletnich oraz Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, których zadaniem będzie współpraca z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- Kujawsko - Pomorski Ośrodek Adopcyjny w Toruniu, Oddział w Bydgoszczy, z którym praca będzie polegała na wszczęciu procedury adopcyjnej w momencie uregulowanej sytuacji prawnej dziecka przebywającego w pieczy zastępczej;
- Kujawsko - Pomorski Ośrodek Adopcyjny w Toruniu, Oddział w Jaksicach – przeprowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych;
- ośrodki pomocy społecznej funkcjonujące na terenie powiatu tucholskiego, przy pomocy których będą realizowane plany pracy z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, z którą współpraca będzie polegała na diagnozowaniu możliwości szkolnych dziecka, wydawanie opinii o kandydatach na rodziców zastępczych;
- Szkoły i inne instytucje oświatowe – współpraca w zakresie wychowywania dzieci;
- Wolontariusze, z którymi będzie się współpracować w zakresie pomocy w nauce dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej oraz pomocy przy organizacji imprez okolicznościowych organizowanych przez PCPR.

6. Termin i miejsce realizacji programu

Działania oraz cele założone w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej zostaną zrealizowane na terenie powiatu tucholskiego. Termin realizacji Programu ustala się na lata 2018 – 2020.

7. Organizacja pieczy zastępczej

7.1. Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

Na terenie powiatu tucholskiego organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi. W jego strukturze powstał zespół do spraw pieczy zastępczej. Odnosząc się do art. 76 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizator rodzinnej pieczy zastępczej ma następujące zadania:

- a) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- b) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- c) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- d) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
- e) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego;
- f) zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- g) zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- h) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- i) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- j) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;

- k) zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, a w szczególności dotyczącej prawa rodzinnego;
- l) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- m) przeprowadzenie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- n) zapewnienie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- o) zapewnienie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- p) przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- q) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- r) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

7.2. Zadania powiatu

Obowiązkiem samorządu powiatowego jest zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w przypadku, kiedy rodzice biologiczni są częściowo lub całkowicie pozbawieni władzy rodzicielskiej. Zadaniem powiatu, według art. 180 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jest również:

- a) opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- b) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
- c) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;

- d) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- e) prowadzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- f) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego;
- g) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa;
- h) wyznaczenie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- i) zapewnienia przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- j) prowadzenie rejestru danych , o których mowa w art. 46;
- k) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- l) finansowanie:
 - świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo – terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu;
 - pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo – wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne;
 - szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektora placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego;
- ł) sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie,

w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego o którym mowa w art. 183 ust. 3;

- m) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8;

Według art. 182 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej Starosta wykonuje za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

8. Formy pieczy zastępczej

Pieczą zastępczą jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Pieczę zastępczą organizuje powiat.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

8.1. Rodzinna pieczę zastępcza

W skład rodzinnej pieczy zastępczej wchodzi rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka. Do rodzin zastępczych zalicza się rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe, w tym zawodowa rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna rodzina zastępcza.

Rodzinę zastępczą spokrewnioną stanowią małżonkowie lub osoba, będący wstępnymi, czyli dziadkowie, pradiadkowie lub rodzeństwo dziecka.

Rodzinę zastępczą zawodową lub niezawodową tworzą małżonkowie lub osoba, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Zgodnie z art. 53 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w rodzinie zastępczej niezawodowej lub zawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci w tych że rodzinach.

W rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego nie może przebywać więcej niż 3 dzieci, które są umieszczone do momentu unormowania sytuacji prawnej dziecka, jednak nie dłużej niż na okres 4 miesięcy. W uzasadnionych przypadkach ten okres może zostać przedłużony do okresu 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do domu rodzinnego, przysposobienia, umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej. W przypadku, gdy rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny

dom dziecka nie sprawuje opieki nad dzieckiem zgodnie z ustawą uznawana jest za rodzinę pozostającą w gotowości, to otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 80% .

W rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej umieszcza się w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem i niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, małoletnie matki z dziećmi. W rodzinie w/w typu w tym samym czasie nie można umieścić dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

W rodzinnym domu dziecka, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia w rodzinnym domu dziecka rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

Kandydaci chcący pełnić funkcję rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka powinni spełniać następujące warunki zawarte w art. 42 ust. 1 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

- dawać rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej;
- nie są i nie były w przeszłości pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona;
- wypełniają obowiązek alimentacyjny;
- nie jest ograniczona w zdolnościach prawnych;
- są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia oraz opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka wystawioną przez psychologa;
- przebywają na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;
- zapewniają odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym w rozwoju emocjonalnym, fizycznym i społecznym, właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Pełnienie funkcji rodziny zastępczej niezawodowej lub zawodowej oraz prowadzenie rodzinnego domu dziecka może być powierzone osobom, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. W przypadku rodziny zastępczej

niezawodowej, co najmniej jedna osoba tworząca tę rodzinę musi posiadać stałe źródło dochodów.

8.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w następujących formach:

1. placówki opiekuńczo – wychowawczej, która zapewnia możliwość przyjmowania dzieci przez całą dobę i dzieli się na 4 typy:
 - a) socjalizacyjna – zapewnia dziecku opiekę całodobową i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, zapewnia zajęcia wychowawcze, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące brak wychowania w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym - odpowiednią rehabilitację i zajęcia specjalistyczne, zapewnia dzieciom kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych, podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnych formach opieki zastępczej, pracuje z rodziną dziecka, organizuje dla swoich wychowanków odpowiednie formy opieki w środowisku, grupy usamodzielniające oraz kontakt z rodzinami zaprzyjaźnionymi;
 - b) interwencyjna – jej zadaniem jest udzielenie doraźnej opieki nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej. W szczególności placówka jest zobowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki;
 - c) specjalistyczno – terapeutyczna – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach w szczególności legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii, wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka ta zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;
 - d) rodzinna – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się, umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu, współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny. W placówce tej można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej;

2. regionalnej placówki opiekuńczo – terapeutycznej – umieszczana są w niej dzieci, wymagające szczególnej opieki, które ze względu na stan zdrowia potrzebują stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej; W placówce tej można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 30 dzieci.
3. interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego – umieszcza się dzieci, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku tym, w tym samym czasie, można umieścić nie więcej niż 20 dzieci. Pobyt dzieci w ośrodku nie może trwać dłużej niż do ukończenia przez nie pierwszego roku życia.

8.3. Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej

Osoba, która osiągnęła pełnoletniość przebywając w rodzinie zastępczej bądź w placówce opiekuńczo - wychowawczej zostaje objęta pomocą mającą na celu podjęcie przez nią samodzielnego, dojrzałego życia w integracji ze środowiskiem rozpoczyna długotrwały proces wychowawczy określany jako usamodzielnienie. W procesie usamodzielnienia uczestniczą: pełnoletni wychowanek, rodzina zastępcza, opiekun usamodzielnienia, pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, inni (asystent rodziny, pracownik socjalny GOPS/OPS, doradca zawodowy. Proces ten rozpoczyna się już na rok przed osiągnięciem przez wychowanka pełnoletności i w momencie tym osoba przygotowująca się do procesu usamodzielnienia wybiera opiekuna usamodzielnienia. Kandydatura opiekuna usamodzielnienia musi zostać zaakceptowana przez kierownika PCPR. Opiekunem może być osoba spoza systemu opieki zastępczej, w której wychowanek przebywał, jednak powinna dawać gwarancję należytego wypełniania swoich zadań. Opiekun jest osobą, która towarzyszy osobie usamodzielnianej w całym procesie usamodzielnienia, czyli do momentu kiedy planowany program usamodzielnienia zostanie zrealizowany i opiekun usamodzielnienia dokona oceny końcowej procesu usamodzielnienia. Opiekunem usamodzielnienia powinna być osoba, która pomoże wychowankowi zaplanować Indywidualny Program Usamodzielnienia oraz wspierać w jego realizacji. Każdy usamodzielniający się wychowanek pieczy zastępczej najpóźniej na miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności powinien opracować wraz z opiekunem usamodzielnienia Indywidualny Program Usamodzielnienia i przedłożyć go we właściwym do przyznania pomocy powiatowym centrum pomocy rodzinie. IPU jest to swego rodzaju plan, kontrakt, który poprowadzi wychowanka do samodzielności, podpisany między

wychowankiem a systemem opieki społecznej. Wychowanek jako osoba podpisująca umowę otrzymuje z tego tytułu profity wynikające z IPU, ale również zobowiązuje się do jego realizacji. Program ten powinien zawierać następujące kwestie: zakres współdziałania i wspierania osoby usamodzielnianej w kontaktach z rodziną i środowiskiem, uzyskania wykształcenia zgodnego z możliwościami i aspiracjami osoby usamodzielnianej, uzyskania kwalifikacji zawodowych, pomocy w ustaleniu uprawnień do ubezpieczenia zdrowotnego, osiedlenia się osoby usamodzielnianej w powiecie innym niż miejsce zamieszkania przed umieszczeniem w pieczy zastępczej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, podjęcia zatrudnienia, pomocy w uzyskaniu przysługujących świadczeń. Realizacja IPU jest podstawą do uzyskania pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie. Proces usamodzielnienia w zależności od sytuacji życiowej wychowanka może trwać najpóźniej do osiągnięcia przez niego 25 roku życia. Jest to czas kiedy wychowanek ma możliwość nauczania się praktycznych umiejętności takich jak: gospodarowanie budżetem domowym, poruszanie się na rynku pracy i związane z tym poszukiwanie pierwszej pracy, a także wcielanie się w nowe role społeczne. Umiejętności są niezbędne w dorosłym życiu. Bardzo ważnym czynnikiem jest wspieranie samodzielnego wychowanka na każdym etapie procesu usamodzielnienia, dążenie do tego, aby zdobył wykształcenie, które pozwoli mu w przyszłości podjąć satysfakcjonującą pracę.

9. Piecza zastępcza w powiecie tucholskim

Według danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy w powiecie tucholskim na koniec pierwszego półrocza 2017 roku zamieszkiwało 48 472 osób. Powiat składa się z sześciu gmin: miejskiej – Tuchola oraz wiejskich – Cekcyn, Kęsowo, Lubiewo, Gostycyn, Śliwice. Sprawy z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego rozstrzygane są dla w/w gmin w Sądzie Rejonowym w Tucholi.

Wyk. 1 Liczba dzieci w poszczególnych formach pieczy zastępczej (stan na dzień 30.06.2017 r.)



Analizując powyższy wykres można zauważyć, że większy odsetek dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej trafia do rodzin zastępczych. Dzieci z terenu Powiatu Tucholskiego zabierane są z trudnych, patologicznych środowisk. Istotnym faktem jest to, że ograniczenie władzy rodzicielskiej poprzez umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej skutkuje przeniesieniem na opiekunów zastępczych wszystkich atrybutów codziennej opieki nad dzieckiem, natomiast reprezentowanie ustawowe, czyli podejmowanie decyzji względem dziecka, nadal jest w rękach rodziców biologicznych. Dziecko wychowywane poza rodziną naturalną przeżywa poczucie osamotnienia, co można zaobserwować podczas pierwszych dni po umieszczeniu dzieci w rodzinach zastępczych. W rodzinach, z których zabierane są dzieci nie ma atmosfery miłości, szacunku i zrozumienia, co wywiera negatywny wpływ na rozwój dziecka i podczas wychowywania go w pieczy zastępczej. Dzieci trafiające do pieczy zastępczej mogą mieć uraz psychiczny i trzeba wtedy włożyć dużo pracy, cierpliwości i zaangażowania nie tylko nowej rodziny, ale też instytucji, do których można się udać, by uzyskać wsparcie. Dzieci, które są świadkami przemocy mają wielkie trudności we właściwym rozumieniu miłości i bliskości. Małoletni umieszczeni w rodzinach zastępczych mają zapewnione lepsze warunki do wychowywania się i nauki. Są to warunki inne niż w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Rodzina zastępcza może więcej czasu i uwagi poświęcić temu dziecku niż wychowawca w placówce, co lepiej wpływa na prawidłowy rozwój tego dziecka.

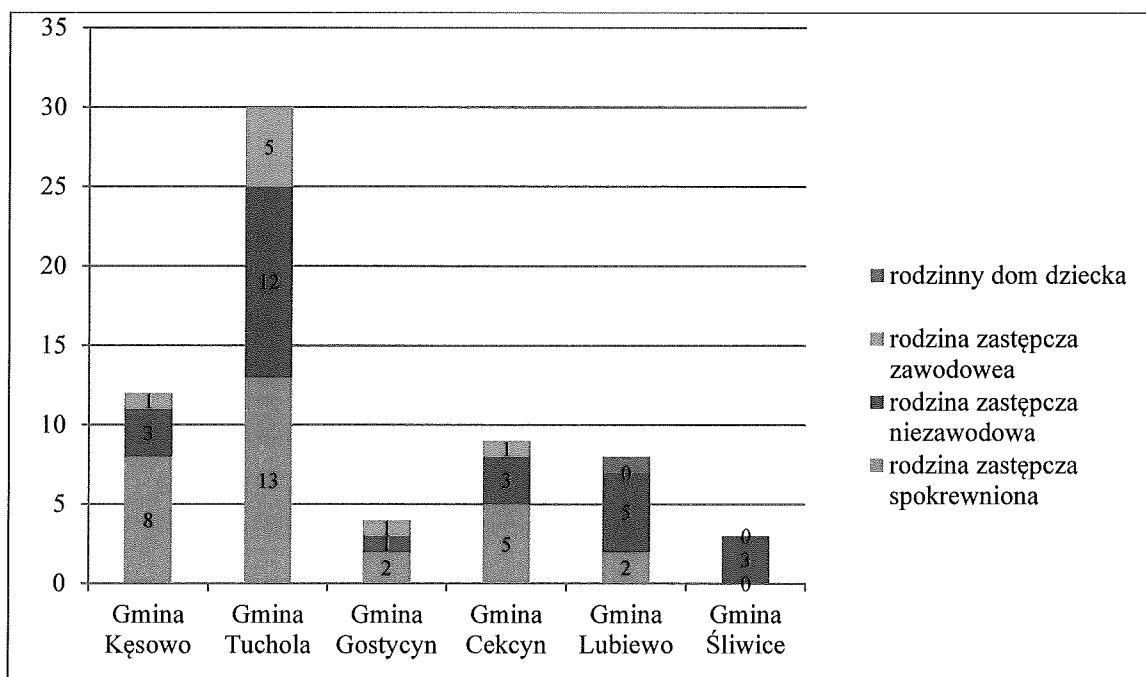
Tabela nr 1 Przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej wg stanu na dzień 30.06.2017 r.

L.p.	Przyczyny umieszczania	W rodzinach zastępczych spokrewnionych	W rodzinach zastępczych niezawodowych	W rodzinach zastępczych zawodowych	W rodzinnych domach dziecka	W placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego
1.	Sieroctwo	16	3	0	0	0
2.	Pólsieroctwo	6	0	0	0	0
3.	Uzależnienia rodziców, w tym:	13	13	10	4	6
4.	Od alkoholu	13	13	10	4	6
5.	Przemoc w rodzinie	4	8	3	0	0
6.	Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	1	12	2	1	24
7.	Niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	2	7	0	0	0
8.	Długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców	0	1	1	0	0
9	Ubóstwo	0	0	0	0	0
10.	Bezrobocie	2	5	0	0	0
11.	Nieodpowiednie warunki mieszkaniowe	0	2	2	0	5
12.	Pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców	0	1	2	0	0

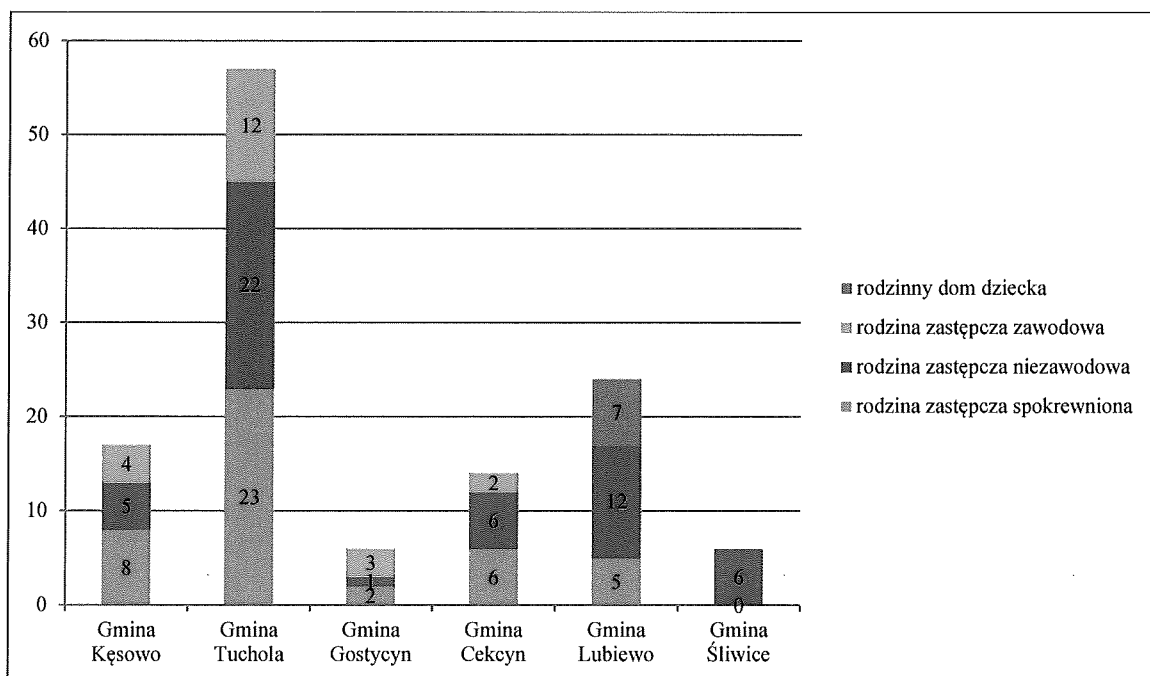
9.1. Rodzinna piecza zastępcza w powiecie tucholskim

W powiecie tucholskim, wg stanu na dzień 30.06.2017 r. istniało 30 rodzin zastępczych spokrewnionych, 27 rodzin zastępczych niezawodowych, 8 rodzin zastępczych zawodowych, w tym, 1 rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i 2 rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne oraz 1 rodzinny dom dziecka. W wyżej wymienionych formach pieczy zastępczej przebywa 123 dzieci. Poniżej przedstawione są dane dotyczące liczby rodzin zastępczych w poszczególnych gminach oraz dzieci w nich umieszczonych.

Wykres nr 2. Liczba rodzin zastępczych w gminach powiatu tucholskiego (stan na dzień 30.06.2017 r.)



Wykres nr 3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w gminach powiatu tucholskiego (stan na dzień 30.06.2017 r.)



Wg stanu na dzień 30.06.2017 roku na terenie powiatu Tucholskiego przebywało w rodzinach zastępczych 32 dzieci pochodzących z innych powiatów (świeckiego, brodnickiego, sępoleńskiego, inowrocławskiego, człuchowskiego, wodzisławskiego,

szczecińskiego, chełmińskiego, ostrowskiego, nakielskiego, chodzieskiego). Umieszczanie dzieci z innych powiatów w naszych rodzinach zastępczych jest spowodowane brakiem miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej w powiatach, z których pochodzą dzieci. Do PCPR w Tucholi co roku zgłaszają się kandydaci chcący pełnić funkcję rodziny zastępczej niezawodowej. Dzięki temu mamy możliwość umieszczania dzieci również spoza terenu powiatu tucholskiego, przez co pomagamy innym powiatom w tym zakresie. Zgodnie z art. 191 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej powiat tucholski otrzymuje zwrot kosztów pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na mocy zawartego porozumienia.

W wyjątkowych sytuacjach konieczne jest umieszczenie dziecka z naszego powiatu na terenie innego powiatu, np. w innej placówce opiekuńczo - wychowawczej. Wg stanu na dzień 30.06.2017 roku 12 dzieci z terenu powiatu tucholskiego przebywało na terenie następujących powiatów: chojnickim, piaseczyńskim, chełmińskim, toruńskim, grodziskim, bydgoskim, tczewskim, złotowskim.

Tabela nr 2 Odpływ dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej od 01.01 – 30.06.2017 r.

Odpływ dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba dzieci
Dzieci do 18 roku życia, z tego które:	5
Powróciły do rodziny naturalnej	1
Zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej	3
Zostały przysposobione	1
Dzieci powyżej 18 roku życia, z tego które:	5
Założyły własne gospodarstwo domowe	5

Z powyższej tabelki wynika, że 5 dzieci do 18 roku życia opuściło rodzinną pieczę zastępczą, z czego 1 dziecko powróciło do rodziny naturalnej, 3 dzieci zostało umieszczone w innej formie rodzinnej pieczy zastępczej oraz 1 dziecko zostało przysposobione (zaadoptowane). Pięciu pełnoletnich wychowanków, którzy w w/w okresie opuścili rodzinną pieczę zastępczą założyły własne gospodarstwo domowe. Analizując powyższe dane wynika, że to jest mały odsetek dzieci, które powracają z rodzinnej pieczy zastępczej do domu rodzinnego przed ukończeniem przez nich 18 roku życia. Nadal rodzice biologiczni podejmują znikome działania w kierunku zmiany swojej sytuacji życiowej i umożliwienia powrotu dzieci do środowiska naturalnego.

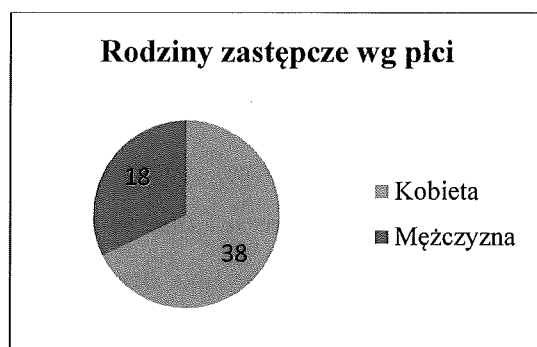
9.1.1 Badania własne i wnioski z przeprowadzonej ankiety

W 2017 roku na przełomie sierpnia i września przeprowadzono 4 rodzaje ankiet. Badania ankietowe zostały przeprowadzone wśród:

- 56 rodzin zastępczych z terenu powiatu tucholskiego;
- kuratorów Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej, którzy pracują na terenie powiatu tucholskiego z rodzinami zagrożonymi odebraniem dzieci oraz którzy mają nadzór nad dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej;
- asystentów rodzin zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej na terenie powiatu tucholskiego;
- pracowników Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Tucholi.

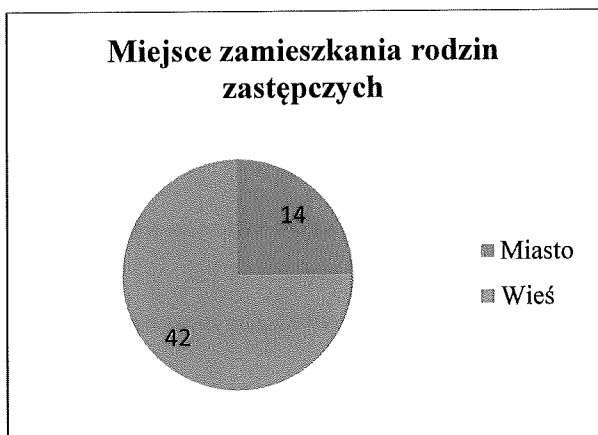
Powyższe badania zostały zorganizowane na potrzeby tworzenia nowego Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020. Celem było poznanie funkcjonowania rodzin zastępczych, potrzeb związanych z pełnioną misją przez rodziców zastępczych, oceny kuratorów, asystentów rodzin w zakresie funkcjonowania rodzin biologicznych i przewidzenie ilości dzieci, które w przyszłości miałyby trafić do pieczy zastępczej.

Cztery pierwsze pytania w ankiecie skierowanej do rodzin zastępczych stanowiła tzw. metryczka, która dotyczyła płci rodziców zastępczych poddanych badaniom ankietowym (kobieta, mężczyzna), miejsca zamieszkania rodzin zastępczych (wieś, miasto), wykształcenia rodzin zastępczych (podstawowe, zawodowe, średnie i wyższe), rodzajów rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu tucholskiego, które przystąpiły do badań. Badania te zostały przeprowadzone podczas okresowej oceny sytuacji dziecka wśród rodzin, które na tą ocenę przybyły.



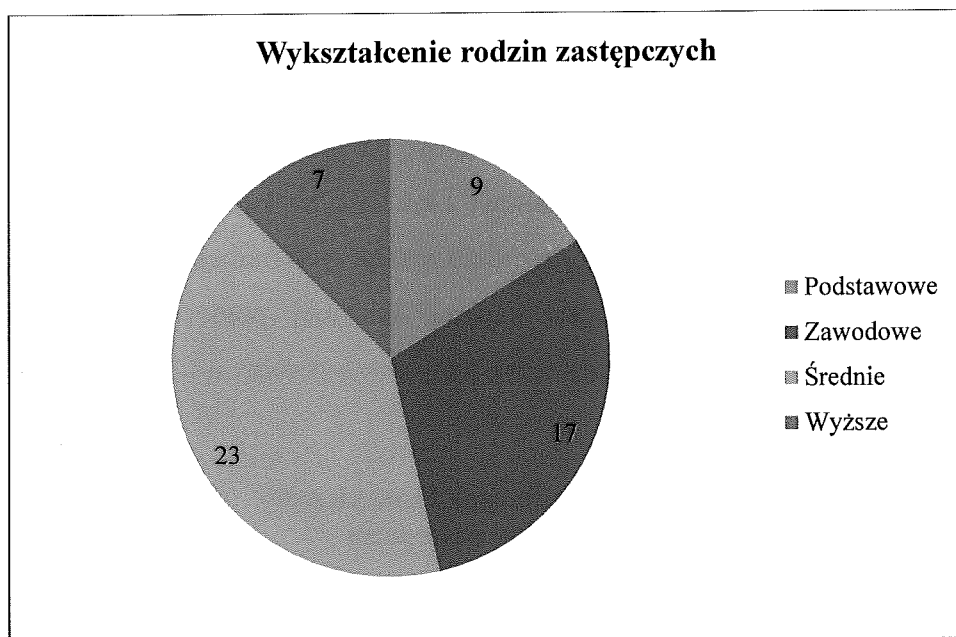
Wykres nr 4: Rodziny zastępcze wg płci, które wypełniły ankietę

Analizując powyższe dane - do badań ankietowych przystąpiło 38 kobiet (co stanowi prawie 68% badanych osób) i 18 mężczyzn (to jest 32% ankietowanych).



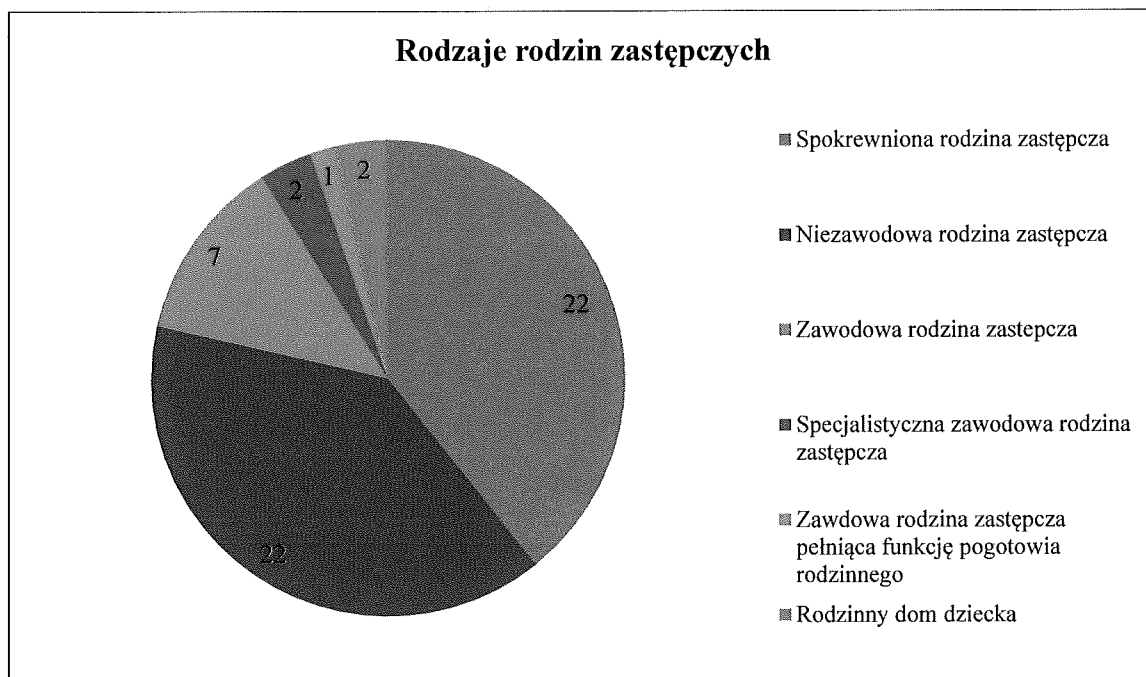
Wykres nr 5: Miejsce zamieszkania rodzin zastępczych

Odnosząc się do powyższego wykresu można zaobserwować, że większość rodzin zastępczych przystępujących do wypełnienia ankiety mieszka na wsi tj. 75% badanych osób, a tylko 25% w mieście.



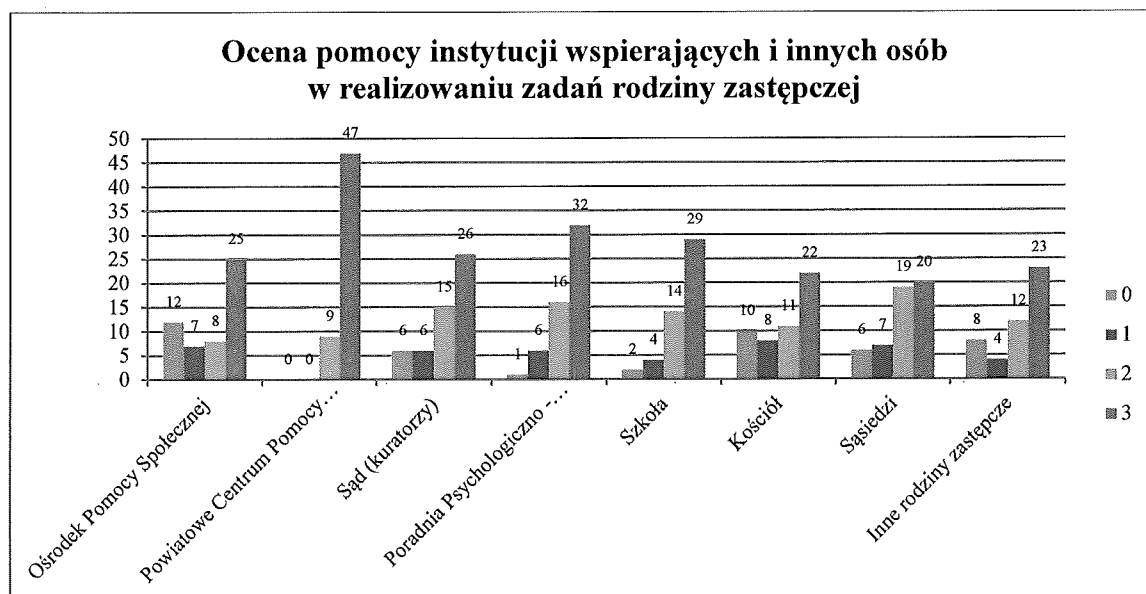
Wykres nr 6: Wykształcenie rodzin zastępczych

Wykształcenie respondentów kształtuje się oto: 41% osób posiada wykształcenie średnie, 30,35% - zawodowe, 16% - podstawowe, 12,65% - wyższe.



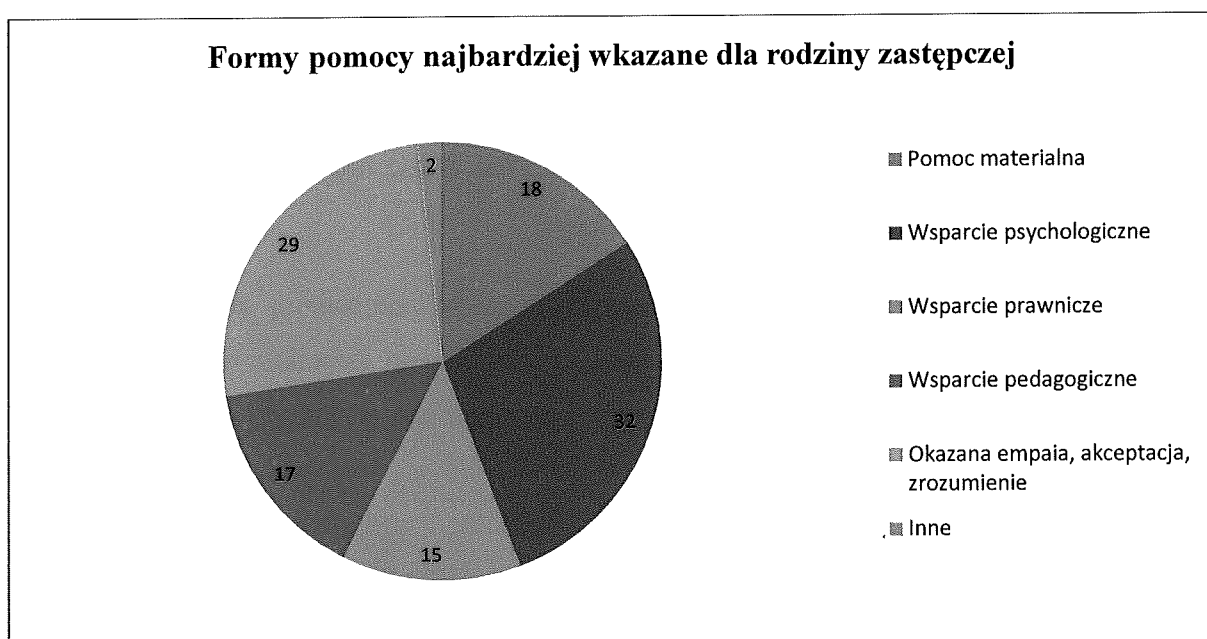
Wykres nr 7: Rodzaje rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu tucholskiego, które poddały się badaniom ankietowym

Analizując dane z powyższego wykresu do badań ankietowych przystąpiło po równo ilość rodzin spokrewnionych i niezawodowych, co stanowi ok. 39% na każdą z form rodzin zastępczych. W powiecie tucholskim tego typu form rodzin zastępczych funkcjonuje najwięcej. W kolejnym pytaniu respondenci poddali ocenie wsparcie instytucji pomocowych. Ocena została dokonana na skali od 0 do 3, gdzie 3 oznacza największą pomoc, a 0 brak pomocy. Zestawienie wyników zawiera wykres nr 4.



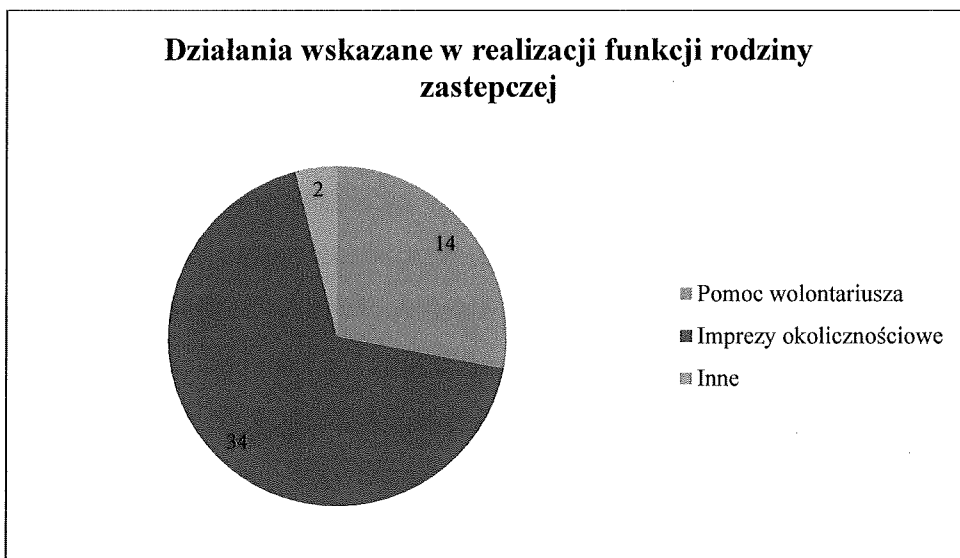
Wykres nr 8: Ocena pomocy instytucji wspierających i innych osób w realizowaniu zadań rodziny zastępczej wg badanych rodzin zastępczych

Powyższe zestawienie pokazuje, że w ocenie rodzin zastępczych największe wsparcie otrzymują rodziny z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, uważa tak aż prawie 84% zapytanych osób. Spośród ankietowanych 57% uważa, że to Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna daje im największe wsparcie. Prawie 52% zadeklarowało, że szkoła, czyli wychowawca, pedagog. Jak wynika z zaznaczonych odpowiedzi przez badane rodziny zastępcze ważna jest współpraca ze szkołą i poradnią psychologiczno – pedagogiczną. Tylko dzięki dobrej diagnozie w zakresie poziomu rozwojowego dziecka można podjąć odpowiednie kroki dotyczące jego edukacji na dalszych etapach. Współpraca ze szkołą wcale nie musi polegać tylko na suchej wymianie informacji dotyczących postępów dziecka w nauce, ale także na wspólnym wypracowaniu przez rodzinę zastępczą i pracowników szkoły metod wychowawczych, które mają mieć pozytywny wpływ na dziecko. Z zaznaczonych odpowiedzi wynika, że najmniejsze wsparcie rodziny zastępcze otrzymują z takich instytucji jak: Ośrodek Pomocy Społecznej (21,42%), Kościół (17,85%), inne rodziny zastępcze (14,28%).



Wykres nr 9: Formy pomocy najbardziej wskazane dla rodziny zastępczej

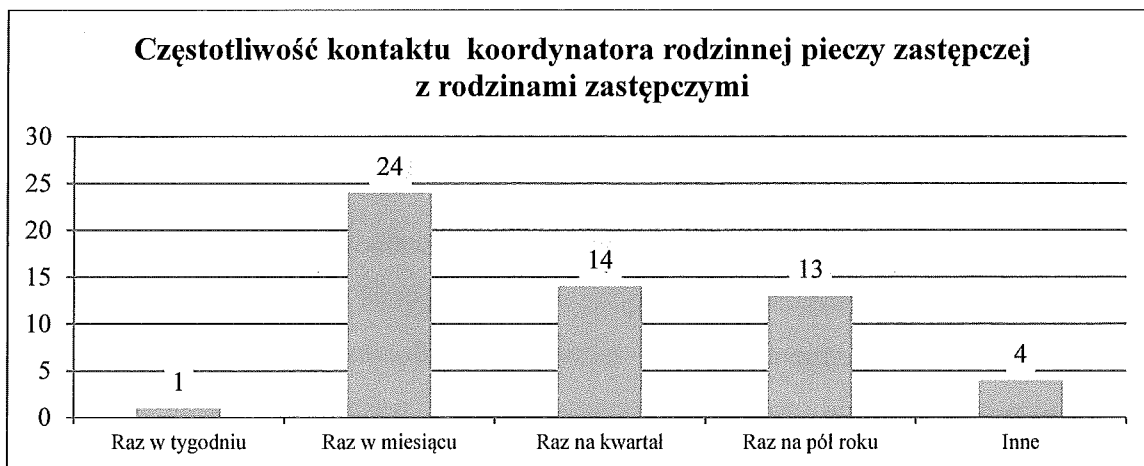
Większość ankietowanych wybierało maksymalnie trzy odpowiedzi spośród zaproponowanych w ankiecie. Rodziny zastępcze za najważniejsze uznały: wsparcie psychologiczne, okazywanie empatii, akceptacji i zrozumienia, pomoc materialną. Analizując ankiety i odnosząc się do powyższego wykresu rodziny zastępcze w kategorii „Inne” wskazały, iż formą pomocy, jaką by oczekiwały to grupy wsparcia oraz osobę do pomocy przy opiece nad dziećmi na czas załatwiania spraw urzędowych.



Wykres nr 10: Wskazane działania w realizacji funkcji rodziny zastępczej

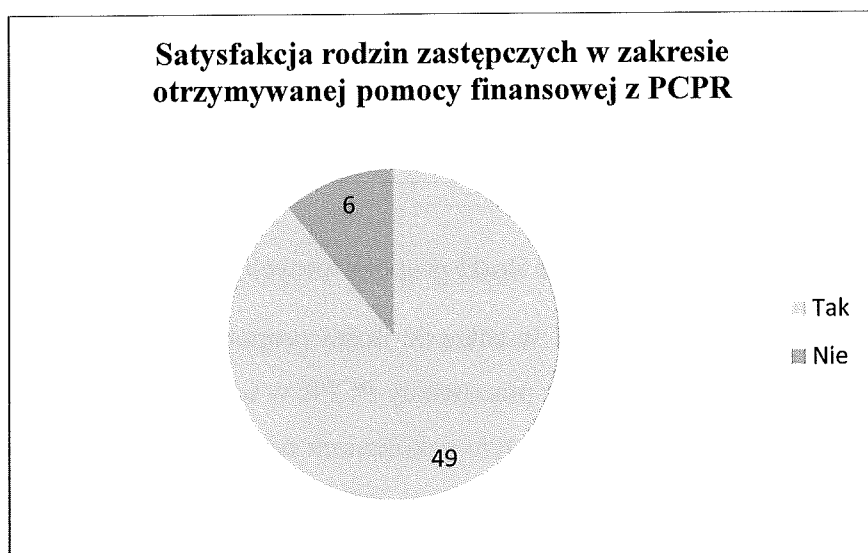
Powyższe zestawienie pokazuje, że prawie 61% badanych uważa za potrzebne organizowanie imprez okolicznościowych takich jak: Dzień Dziecka, Dzień Rodzicielstwa Zastępczego, Gwiazdka, 25% chciałaby, aby ich dzieci mogły skorzystać z pomocy wolontarystycznej. Z kolei w kategorii „Inne” rodziny zastępcze wskazywały: organizowanie czasu wolnego dla dzieci oraz wyjazdy kolonijno – szkoleniowe – 3,57%. Sześć osób nie zaznaczyło żadnych z zaproponowanych działań.

Analizując pytanie 4 w ankietach wypełnionych przez badane rodziny zastępcze wszystkie osoby przystępujące do badania zadowolone są z obecnego kontaktu rodzin zastępczych z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej i pracownikiem socjalnym. Dla 56 osób – jest wystarczający.



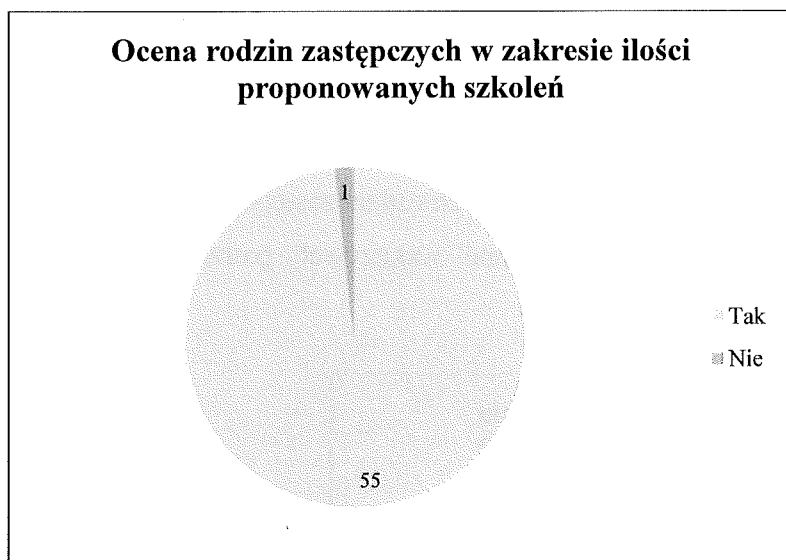
Wykres nr 11: Częstotliwość kontaktu koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej z rodziną zastępczą

Pytanie nr 5 odnosiło się do życzenia, co do częstotliwości kontaktu koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej z rodzinami zastępczymi. Respondenci w prawie 43% chcieliby, aby kontakt ten odbywał się raz w miesiącu. Wg 25% badanych osób – raz na kwartał, dla 23% ankietowanych raz na pół roku. Analizując ankiety badanych rodzin zastępczych i odnosząc się do powyższego wykresu - cztery osoby w kategorii „Inne” wskazywały potrzebę kontaktu wg potrzeb.



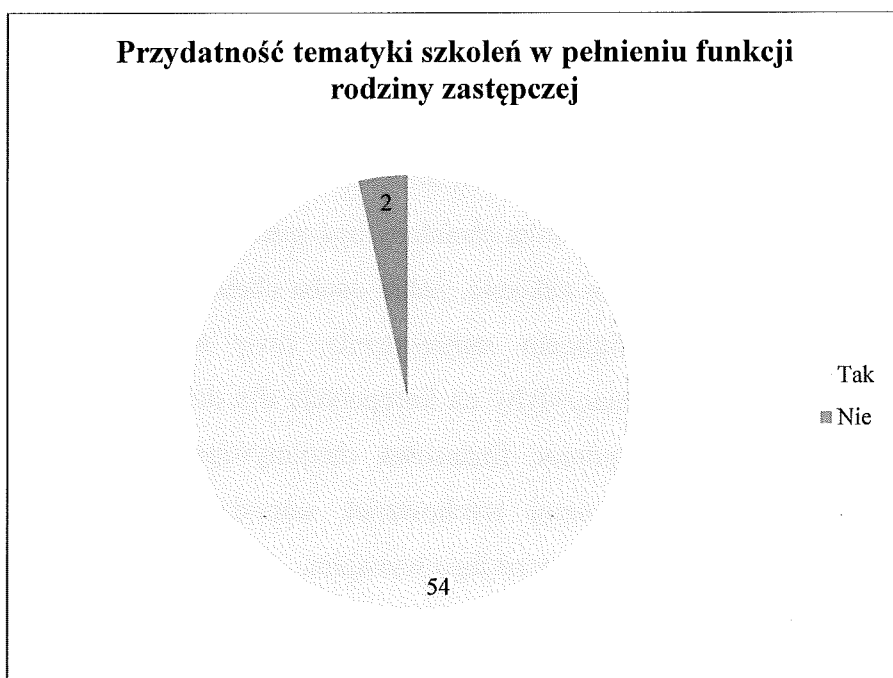
Wykres nr 12: Satysfakcja rodzin zastępczych w zakresie otrzymywanej pomocy finansowej z PCPR

Analizując ankiety wypełnione przez badane rodziny zastępcze i odnosząc się do powyższego wykresu można ocenić, że wg większości osób pomoc finansowa z PCPR jest wystarczająca i dzięki niej mogą oni zaspokoić niezbędne potrzeby dzieci umieszczonych w pieczy. Jednakże dla sześciu osób ta pomoc jest za niska. Jedna osoba chciałaby być zatrudniona jako rodzina zawodowa, jedna osoba nie ma zdania w tym zakresie, jedna osoba chciałaby otrzymywać dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania, dwie osoby chciałyby otrzymywać pomoc finansową, która przeznaczony byłaby na korepetycje dla dzieci, które mają problemy z nauką, a dla jednej osoby pomoc finansowa otrzymywana z PCPR jest niewystarczająca z powodu tego, że pełnoletni wychowanek samodzielnie wynajmuje mieszkanie w Bydgoszczy i nie wystarcza środków na jego wynajem.



Wykres nr 13: Ocena rodzin zastępczych w zakresie ilości proponowanych szkoleń

Pytanie nr 7 dotyczyło oceny rodzin zastępczych w zakresie ilości proponowanych szkoleń przez PCPR. 98% respondentów odpowiedziało, że pracownicy PCPR w wystarczającej ilości organizują szkolenia dla rodzin zastępczych. Dzięki tym szkoleniom rodziny zastępcze mają możliwość podnoszenia swoich kwalifikacji jako rodziny zastępcze oraz wzmacniania kompetencji wychowawczych w zakresie wychowywania, opieki i rozwiązywania problemów z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej.



Wykres nr 14: Przydatność tematyki szkoleń w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej

Analizując ankiety wypełnione przez badane rodziny zastępcze i odnosząc się do powyższego wykresu można ocenić, że dla większości osób biorących udział w badaniach szkolenia organizowane przez PCPR są przydatne w wypełnianiu funkcji rodziny zastępczej. Rodziny czerpią z nich wiele wskazówek, mogą się podzielić doświadczeniami, a także uzyskać odpowiedzi na nurtujące ich pytania dotyczące problemów, z jakimi borykają się na co dzień. Wg dwóch osób przydałyby się dodatkowe szkolenia z zakresu poradnictwa prawnego oraz żywienia dzieci.

Badania ankietowe zostały przeprowadzone także wśród asystentów rodzin pracujących z rodzinami biologicznymi na terenie całego powiatu tucholskiego, która składała się z 7 pytań.

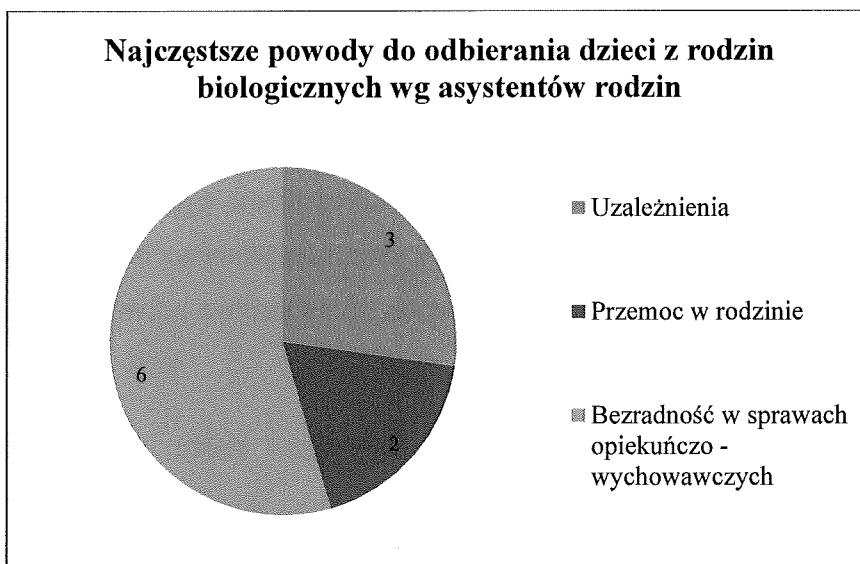
Z pierwszego pytania ankietowego wynika, że na terenie powiatu tucholskiego – w sześciu ośrodkach pomocy społecznej zatrudnionych jest 8 asystentów rodzin.

Drugie pytanie dotyczyło liczby rodzin objętych asystenturą. W dwóch gminach pomocą asystenta jest objętych 7 rodzin, a w pozostałych gminach asystentura przejawia się tak: 8 rodzin, 9 rodzin, 14 rodzin i 33 rodziny.

Według asystentów rodzin, w całym powiecie tucholskim zagrożonych odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej jest 6 rodzin.

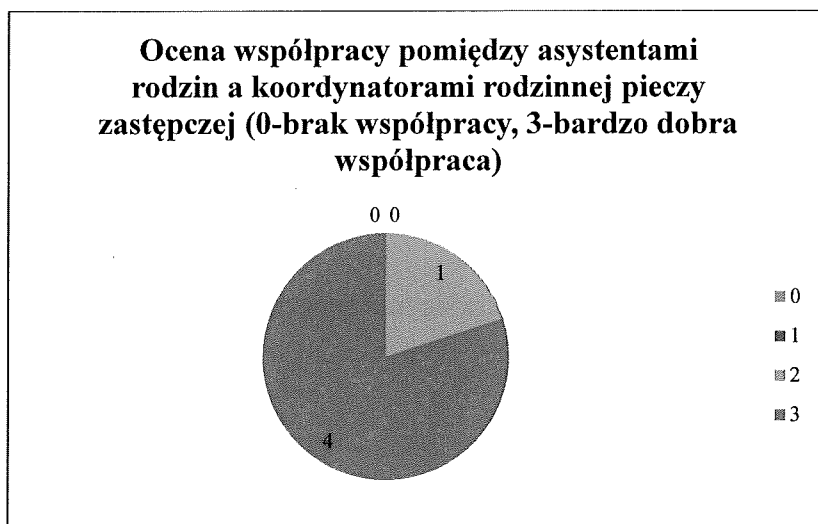
Ilość dzieci zagrożonych zabraniem w najbliższym czasie ze środowiska naturalnego przedstawia się w następujący sposób: trzech asystentów uważa, że nie ma na terenie powiatu tucholskiego rodzin zagrożonych odebraniem dzieci, jeden asystent twierdzi, że jest 17, jeden, że 5, a jeden że 4.

Badane osoby uważają, że w ostatnich 3 latach obserwuje się malejącą tendencję do odbierania dzieci z rodzin objętych asystenturą.



Wykres nr 15: Najczęstsze powody odbierania dzieci z rodzin biologicznych

Analizując powyższe dane najwięcej dzieci odbieranych jest ze środowiska naturalnego z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. W naszej ocenie jest to związane z niskim poziomem wykształcenia oraz złymi metodami wychowawczymi wyniesionymi ze środowiska naturalnego rodziców, co przekłada się na złe wychowanie własnych dzieci.



Wykres nr 16: Ocena współpracy pomiędzy asystentami rodzin a koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej

Analizując dane zawarte w powyższym wykresie w ocenach asystentów rodzin, współpraca pomiędzy koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej układa się na bardzo dobrym poziomie.

Tylko jednemu asystentowi rodziny trudno było ocenić poziom współpracy, gdyż w ostatnim czasie asystent nie współpracował z koordynatorem.

Badania ankietowe skierowane zostały również do kuratorów Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w Tucholi. Ankieta składała się z 8 pytań. Pytanie nr 1 dotyczyło liczby kuratorów zatrudnionych na terenie powiatu tucholskiego, którzy pracują z rodzinami zagrożonymi odebraniem dzieci. Na naszym terenie zatrudnionych jest trzech kuratorów, którzy współpracują z takimi rodzinami.

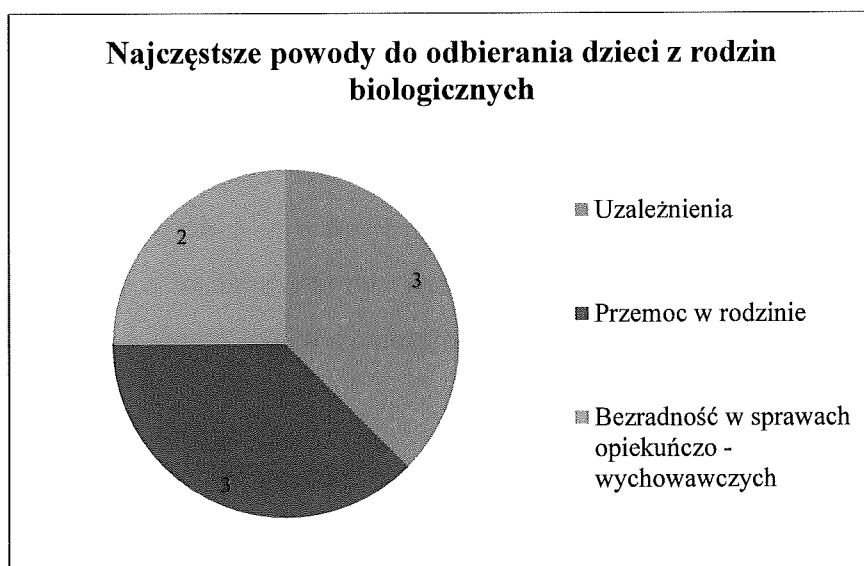
W pytaniu nr 2, odnośnie szacunkowej liczby rodzin zagrożonych odebraniem dzieci w 2018 roku, zdania kuratorów są podzielone. Jeden kurator odpowiedział, że nie ma takich rodzin, drugi, że takich rodzin jest 4, a trzeci, że trudno określić.

Również, jeśli chodzi o szacunkową liczbę dzieci, które w najbliższym czasie mogą zostać odebrane rodzinom biologicznym, zdania są różnorakie. Jeden kurator odpowiedział, że nie ma takich dzieci; drugi, że jest ich 10; a trzeci, że trudno wskazać taką liczbę.



Wykres nr 17: Tendencja do odbierania dzieci z rodzin objętych nadzorem kuratora

Z powyższego wykresu wynika, że tendencja do odbierania dzieci utrzymuje się na tym samym poziomie.



Wykres nr 18: Najczęstsze powody odebrania dzieci z rodzin biologicznych

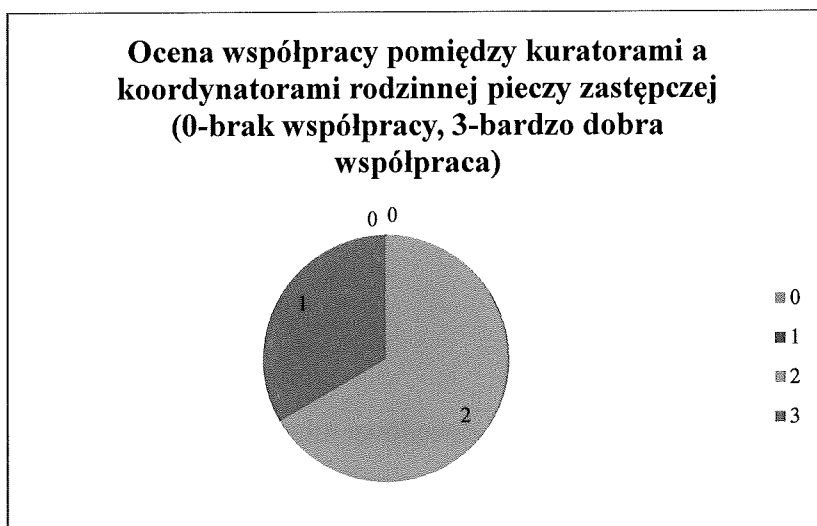
Analizując powyższe dane to najczęstszymi przyczynami, z których powodu odebrane są dzieci to uzależnienia i przemoc w rodzinie.

W pytaniu nr 6 ankietowani odpowiedzieli, że łącznie jest ośmioro dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych jest objętych nadzorem kuratora w ostatnich trzech latach.

Odnosząc się do kolejnego pytania w ankiecie to częstotliwość odwiedzin kuratora w rodzinach zastępczych, w których umieszczone są dzieci. Kuratorzy odwiedzają je stosownie do postanowienia Sądu, czyli średnio, co pół roku. Jednakże, jeśli sytuacja wymaga częstszych odwiedzin to wykonują je od jednego do dwóch razy w miesiącu.

Analizując pytanie dotyczące działań, jakie prowadzą kuratorzy wobec dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych są następujące:

- kontrole w zakresie wykonywania pieczy zastępczej nad małoletnimi dziećmi;
- wspieranie rodzica zastępczego;
- doradztwo;
- dążenie do urlopowania dziecka do domu rodzica biologicznego na dni wolne od nauki;



Wykres nr 19: Ocena współpracy pomiędzy kuratorami a koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej

Powyższe dane dotyczą oceny kuratorów w zakresie współpracy pomiędzy nimi a koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej. Współpracę tę kuratorzy oceniają jako dobrą.

Z ankietą zwróciliśmy się również do Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Tucholi, z którą Centrum i rodziny zastępcze współpracują cały czas od kilku lat. Ankieta składała się z 4 pytań. Pierwsze z nich dotyczyło ilości rodzin zastępczych, które w ostatnich trzech latach skorzystało z oferty Poradni. Z ankiety wynika, że było ich 45, w tym wiele rodzin korzystało z porad wielokrotnie.

W pytaniu nr 2 respondenci mieli określić, z jakich form pomocy zawartych w ofercie Poradni, skorzystały rodziny zastępcze. Badane osoby wymieniły następujące formy pomocy:

- pomoc psychologów, pedagogów oraz logopedów;
- uczęszczanie na grupy wsparcia;
- poradnictwo wychowawcze dla rodziców;
- badania diagnostyczne określające poziom rozwoju dziecka i jego potrzeby rozwojowe oraz edukacyjne;
- wskazanie form i metod pomocy (opiniowanie, orzekanie);
- sporządzanie opinii dla potrzeb lekarzy, PCPR, sądów itp.;
- sporządzanie opinii dotyczących rodziców na potrzeby PCPR;
- przeprowadzanie wywiadów oraz sporządzanie opinii pedagogicznych dla kandydatów na rodziców zastępczych;
- opiniowanie dzieci na potrzeby procesu adopcyjnego;

- pomoc w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych;
- interwencje w sprawach dzieci;
- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne;
- zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze;
- terapia psychologiczna;
- terapia logopedyczna;
- wczesne wspomaganie rozwoju;
- badanie określające kompetencje zawodowe młodzieży;
- zajęcia rozwijające kompetencje rodzicielskie;
- mediacje;
- pomoc w sprawach organizacyjnych;
- udział w zespole ds. oceny sytuacji dziecka w PCPR oraz Domu Dziecka
- udział w inicjatywach służących integrowaniu rodzin zastępczych;
- udział pracowników w imprezach lokalnych np. święto rodzicielstwa zastępczego, dzień dziecka itp.
- współpraca ze Stowarzyszeniem Rodzin Zastępczych.

Według ankietowanych osób określenie ilości przyjętych dzieci oraz rozpatrzonych spraw jest trudne, ponieważ Poradnia nie prowadziła takich rejestrów. Z analizy posiadanej dokumentacji wynika, że w każdym roku szkolnym takich dzieci jest kilkadziesiąt, natomiast kontakty w sprawach tych samych dzieci są często wielokrotne.

9.2. Instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie tucholskim

Na terenie powiatu tucholskiego funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego. Zgodnie z decyzją z dnia 20 grudnia 2007 r. Wojewoda Kujawsko – Pomorski wydał powiatowi tucholskiemu zezwolenie na prowadzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego z siedzibą w Tucholi przy ul. Kościuszki 16. Dom zapewnia przebywającym w nim dzieciom całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja im niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, społeczne i religijne. Do placówki przyjmowani są wychowankowie na podstawie prawomocnego postanowienia sądu oraz skierowania wystawionego przez starostę powiatu, na terenie którego znajduje się placówka. W placówce mogą przebywać dzieci od 10 roku życia, jednakże w przypadku rodzeństwa mogą być przyjęte też młodsze dzieci. W Domu Dziecka mają możliwość przebywać także pełnoletni

wychowankowie za zgodą dyrektora, pod warunkiem kontynuowania nauki, jednakże nie dłużej niż do 25 roku życia. Każdy pełnoletni wychowanek w przypadku nieprzestrzegania i łamania regulaminu Domu Dziecka może zostać skreślony z listy wychowanków placówki. Dom Dziecka w Tucholi funkcjonuje na podstawie zezwolenia Wojewody Kujawsko – Pomorskiego, statutu i regulaminu. Celem Domu jest zapewnienie dziecku opieki, kształcenia, wychowania i przygotowania samodzielnego życia. Dom podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnych formach opieki zastępczej. Pracownicy Domu podejmują także współpracę z rodziną biologiczną dziecka i opiekunami prawnymi w celu ewentualnego powrotu dziecka do środowiska naturalnego. Opieka nad dzieckiem w placówce realizowana jest na podstawie indywidualnego planu pracy opracowanego przez wychowawcę przy udziale dziecka, w porozumieniu ze specjalistami. W indywidualnym planie pracy uwzględniony jest wiek dziecka, możliwości psychofizyczne, sytuację rodzinną oraz przebieg przygotowania dziecka do usamodzielnienia. W Domu Dziecka funkcjonuje zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka zwany Zespołem Wychowawczym. W strukturach placówki działa także samorząd dzieci w nim przebywających, którego wybiera Rada Wychowanków.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego zaspokaja potrzeby dzieci na poziomie obowiązujących standardów opieki i wychowania, zapewniając:

- a) w zakresie potrzeb bytowych – miejsce zamieszkania, wyżywienie dostosowane do potrzeb rozwojowych, środki czystości i higieny osobistej, odzież i obuwie, kwotę pieniężną do własnego dysponowania dla dzieci powyżej 5 roku, korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- b) w zakresie nauki i wychowania – dostęp do wychowania przedszkolnego i do kształcenia w szkołach, zabawki odpowiednie do wieku rozwojowego, podręczniki i przybory szkolne, pomoc w nauce w szczególności przy odrabianiu lekcji, uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych, podtrzymywanie związków emocjonalnych i kontaktów z rodzicami i rodzeństwem i innymi osobami bliskimi, umożliwienie realizowania potrzeb religijnych i kulturalnych, integrację ze środowiskiem.

W Domu Dziecka statutowa liczba miejsc wynosi 30. Dzieci mogą zostać umieszczone w placówce ponad stan za wcześniejszą pisemną zgodą Wojewody Kujawsko – Pomorskiego. Poniżej przedstawione są dane dotyczące ilości dzieci przebywających w placówce w 2016 i 2017 roku.

Tabela nr 3 Liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Tucholi wg stanu na dzień 31.12.2016 r. i 30.06.2017 r.

L.p.	Wg stanu na dzień 31.12.2016	Wg stanu na dzień 30.06.2017
Liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Tucholi	30	35

Wg stanu na dzień 31.12.2016 r. 30 dzieci przebywało w placówce z następujących powiatów:

Tabela nr 4 Liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Tucholi z poszczególnych powiatów

Nazwa powiatu	Liczba dzieci
chojnicki	4
Bydgoski - grodzki	1
toruński	3
sępoleński	2
gdański	2
brodnicki	1
wąbrzeski	1
Strzelecko - drezdenecki	3
chełmiński	1
złotowski	2
drawski	1
tucholski	9

Z powyższych danych dzieci wynika, że z powiatu tucholskiego pochodzą z następujących gmin jak: Gmina Gostycyn – 1 osoba, Gmina Śliwice – 1 osoba, Gmina Tuchola – 3 osoby, Gmina Lubiewo – 1 osoba, Gmina Cekcyn – 1 osoba.

W roku 2016 - 1 wychowanek przed 18 rokiem życia powrócił do rodziny biologicznej, 5 wychowanków zostało przeniesionych do innych form instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz 4 się usamodzieliło.

Z kolei w 2017 roku, wg stanu na dzień 30.06.2017 r. w Domu Dziecka w Tucholi przebywało 33 wychowanków z powiatów, przedstawionych w poniższej tabeli:

Tabela nr 5 Liczba dzieci przebywających w Domu Dziecka w Tucholi z poszczególnych powiatów

Nazwa powiatu	Liczba dzieci
chojnicki	4
toruński	4
sępoleński	2
gdański	2
brodnicki	1
wąbrzeski	1
Strzelecko - drezdenecki	3
chełmiński	4
drawski	1
tucholski	11

Analizując powyższe dane dzieci z powiatu tucholskiego w 2017 r. pochodzili z takich gmin jak: Gmina Gostycyn – 3 osoby, Gmina Śliwice – 1 osoba, Gmina Tuchola – 6 osób, Gmina Cekcyn – 1 osoba.

W okresie od 01.01.2017 – 30.06.2017 - dwoje wychowanków przed 18 rokiem życia powróciło do rodziców biologicznych oraz dwoje się usamodzielniało, zakładając własne gospodarstwo domowe.

W tucholskiej placówce opiekuńczo – wychowawczej, jak wynika z powyższych danych, większość dzieci pochodzi z innych powiatów. Jest to uwarunkowane brakiem miejsc w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej na terenie powiatów, z których pochodzą dzieci. Istnieje też mały odsetek osób, które przed 18 rokiem życia wracają z placówki do środowiska rodzinnego. W placówce są też osoby, które po uzyskaniu pełnoletności, usamodzielniają się, zakładając własne gospodarstwo domowe. Jednakże w Domu Dziecka przebywają też pełnoletni wychowankowie, którzy jeszcze nie czują się na tyle samodzielni, aby opuścić placówkę. Za zgodą dyrektora osoby takie mogą w niej pozostać pod warunkiem kontynuowania nauki i przestrzegania regulaminu.

9.3. Usamodzielniani w powiecie tucholskim

Do zadań Powiatu Tucholskiego zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy usamodzielnienie wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Osobą usamodzielnianą jest osoba pełnoletnia, opuszczająca rodzinę zastępczą, rodzinny dom

dziecka, placówkę opiekuńczo - wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo - terapeutyczną. Wsparcie oraz świadczenia dla wychowanków opuszczających rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówkę opiekuńczo-wychowawczą realizowane są na powyższej ustawie w przypadku, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu. Do zadań realizowanych przez powiat na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie. Udziela się również pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia. Zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną oraz świadczenie pracy socjalnej.

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje ona naukę w szkole, w zakładzie kształcenia nauczycieli, w uczelni, na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego. Wysokość pomocy, o której mowa w art. 140 ust. 1 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynosi nie mniej niż 500 zł miesięcznie. Pomoc, o której mowa w w/w art. ust. 1, przyznaje się na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25. roku życia. Pomoc ta przysługuje w czasie trwania odpowiednio roku szkolnego, roku akademickiego, kursu albo przygotowania zawodowego. W przypadku, gdy uprawnienie do pomocy na kontynuowanie nauki nie obejmuje pełnego miesiąca kalendarzowego, pomoc przyznaje się w wysokości proporcjonalnej do liczby dni w danym miesiącu kalendarzowym, w których przysługuje pomoc.

Osoba usamodzielniana może otrzymać również pomoc na usamodzielnienie. Wysokość pomocy na usamodzielnienie wynosi, w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną - nie mniej niż 3300 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat, w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną nie mniej niż 6600 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat, nie mniej niż 3300 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat, nie mniej niż 1650 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku. Pomoc na usamodzielnienie może zostać wypłacona, w zależności od ustaleń indywidualnego programu usamodzielniania, jednorazowo lub w ratach, nie później jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia.

Usamodzielniany wychowanek może także skorzystać z pomocy na zagospodarowanie. Pomoc ta jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia, w wysokości nie niższej niż 1500 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 3000 zł, może być przyznana w formie rzeczowej. Jednym z warunków otrzymania pomocy jest opracowanie przez osobę usamodzielnianą wraz z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności indywidualnego programu usamodzielnienia, który określa m.in. zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia oraz sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu zatrudnienia. Program zatwierdzany jest przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie. Opiekunem usamodzielnienia może być osoba tworząca rodzinę zastępczą, prowadząca rodzinny dom dziecka, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie, osoba będąca w placówce opiekuńczo – wychowawczej albo regionalnej placówce opiekuńczo -terapeutycznej wychowawcą lub psychologiem, lub inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą i zaakceptowana przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie. Osoba usamodzielniana zobowiązana jest wskazać osobę, która podejmie się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawić pisemną zgodę tej osoby, co najmniej na rok przed osiągnięciem pełnoletności.

Liczba osób usamodzielnianych opuszczających rodziny zastępcze, którzy skorzystali z pomocy w latach 2016 - 2017 wynosi 10. Osoby te otrzymały środki finansowe na kontynuowanie nauki. Na usamodzielnienie została wypłacona w tym okresie pomoc 7 wychowankom, a na zagospodarowanie przyznano 4 usamodzielnianym. Z kolei we wskazanym okresie tylko 2 osoby skorzystały z pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Natomiast w roku 2016 - trzech usamodzielnianych opuszczających placówkę opiekuńczo - wychowawczą otrzymało świadczenie na kontynuowanie nauki, a w 2017 r. tych osób było pięć. Tylko jednemu wychowankowi opuszczającemu placówkę opiekuńczo - wychowawczą wypłacono w tym okresie pomoc na zagospodarowanie.

Powyższe świadczenia przyznawane są osobom usamodzielnianym, które przebywały w pieczy zastępczej co najmniej 3 lat, a jeżeli chodzi o opuszczających rodziny zastępcze spokrewnione, jednego roku w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo - terapeutyczną. Do okresów pobytu w pieczy zastępczej, o których mowa w ust. 1, wlicza się również okresy pobytu w domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz w schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, specjalnym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii, zapewniającym całodobową opiekę, i młodzieżowym ośrodku wychowawczym, jeżeli orzeczenie sądu o umieszczeniu w pieczy zastępczej nie zostało uchylone. Pomoc na usamodzielnienie oraz pomoc na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, której dochód miesięczny nie przekracza kwoty 1200 zł. W przypadku, gdy dochód miesięczny osoby usamodzielnianej przekracza kwotę 1200 zł, można przyznać pomoc na usamodzielnienie lub pomoc na zagospodarowanie, jeżeli jest to uzasadnione jej sytuacją mieszkaniową, dochodową, majątkową lub osobistą. Ustalając dochód osoby usamodzielnianej uwzględnia się sumę dochodów tej osoby, jej małżonka oraz dzieci pozostających na jej utrzymaniu, podzieloną przez liczbę tych osób. Pomoc, o której mowa jest przyznawana lub udzielana na wniosek osoby usamodzielnianej. Wniosek o przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki i pomocy na usamodzielnienie osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie za pośrednictwem kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego ze względu na miejsce pobytu osoby usamodzielnianej. Wniosek o przyznanie pomocy na zagospodarowanie, składa się w powiecie właściwym ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej. Po zakończeniu realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osoba usamodzielniana wraz z opiekunem usamodzielnienia i kierownikiem powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie, dokonują oceny końcowej procesu usamodzielnienia. W szczególnie uzasadnionych przypadkach pomoc na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie może być przyznana osobie usamodzielnianej, której indywidualny program usamodzielnienia został zatwierdzony po terminie

9.4. Dobre praktyki w zakresie pieczy zastępczej w powiecie tucholskim

„Rodzina to cudowna rzecz...”, którą należy promować, gdyż bez niej świat nie ma najmniejszego znaczenia. Rodzicielstwo zastępcze określane jest przez niektórych jako misja, dzięki której dzieci pozbawione należytej opieki ze strony rodziców biologicznych, mają szansę na normalne dzieciństwo i lepszy start w przyszłość. Rodziny zastępcze przyjmując do swych rodzin najmłodszych, którym zabrakło ciepła rodzinnego, podejmują szczególne wyzwanie. Wymaga ono tolerancji, szacunku dla dzieci, zaradności i skuteczności w działaniach, stanowczości, ale również optymistycznego spojrzenia na świat, zrozumienia potrzeb i problemów dzieci. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku, gdy rodzice biologiczni nie mogą opiekować się i wychowywać swojego dziecka lub dzieci. Zapewnić ma czas potrzebny na pracę z rodziną biologiczną, której celem jest powrót dziecka do rodziny (lub - gdy jest to niemożliwe – przysposobienie dziecka), przygotowanie dziecka do samodzielnego życia oraz zaspokojenie jego podstawowych potrzeb.

W roku 2016 powstała nowa ulotka i plakat promujące rodzicielstwo zastępcze. Materiały promocyjne zostały rozesłane po wszystkich ośrodkach pomocy społecznej, urzędach gmin oraz **parafiach** funkcjonujących w powiecie tucholskim. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi zamieszcza, co pewien czas, artykuły promujące rodzicielstwo zastępcze w lokalnej prasie. Co roku organizowany jest duży festyn integracyjny z okazji Dnia Dziecka, Dnia Rodzicielstwa Zastępczego połączony z Przeglądem Twórczości Osób Niepełnosprawnych. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wraz z Kierownikiem PCPR prowadzą spotkania w szkołach dla kadry pedagogicznej, przedstawiając założenia rodzicielstwa zastępczego, wyjaśniając czym jest rodzina zastępcza, jakie ma prawa i obowiązki. Koordynatorzy, pracownicy socjalni zawsze wspierają rodziny zastępcze i starają się je motywować, służyć pomocą i uczestniczyć z nimi w spotkaniach, a nawet zaskakiwać i sprawiać niespodzianki.

W dniu 17 maja 2017 r. zostało wpisane do ewidencji stowarzyszeń zwykłych stowarzyszenie utworzone przez pracowników PCPR w Tucholi pn: „Jak w rodzinie”. Celem działalności Stowarzyszenia jest wspieranie osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez:

- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców powiatu tucholskiego;
- angażowanie i mobilizowanie społeczności lokalnej w podejmowaniu inicjatyw, w tym związanych ze wspieraniem osób znajdujących się w trudności życiowej;
- tworzenie warunków umożliwiających osobom i rodzinom przezwyciężanie trudności życiowych z wykorzystaniem ich możliwości i zasobów;

- niesienie pomocy socjalnej, terapeutycznej, edukacyjnej, rehabilitacyjnej, poradniczej, materialnej osobom i rodzinom ubogim, bezdomnym, niepełnosprawnym, chorym i innym znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej;
- organizowanie i promowanie wolontariatu;
- organizowanie wydarzeń o charakterze integracyjnym, edukacyjnym;
- współpracę z jednostkami administracji publicznej, przedsiębiorstwami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji celów stowarzyszenia;
- prowadzenie zbiorów publicznych, akcji charytatywnych na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia;
- ochronę i promocję zdrowia, w tym zdrowia psychicznego;
- propagowanie zasad bezpieczeństwa publicznego;
- organizowanie konkursów oraz przyznawanie nagród, stypendiów dotyczących celów stowarzyszenia;
- prowadzenie ośrodków i placówek realizujących zadania na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- wspieranie i promowanie rodzicielstwa zastępczego.

Ważnym aspektem jest, aby podejmować działania w zakresie promocji rodzicielstwa zastępczego jako szczególnie ważną formę pomocy dzieciom nie mogącym się wychowywać w rodzinie naturalnej.

Dzięki naszym działaniom i dobrze układającej się współpracy z rodzinami zastępczymi, Powiat Tucholski na dzień dzisiejszy nie ma problemu z pozyskiwaniem kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Mamy dwie przeszkolone osoby w naszym powiecie, posiadające uprawnienia do prowadzenia szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze. W roku 2015 w toku szkolenia i kwalifikacji w naszym powiecie powstało 5 nowych rodzin zastępczych niezawodowych. Na mocy porozumienia między PCPR w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku a PCPR w Tucholi przeszkolono 3 rodziny pochodzące z terenu powiatu sępoleńskiego. Z powodu urlopu rodzicielskiego jednej osoby szkolącej, szkolenie na przełomie 2016/2017 roku zostało przeprowadzone przez Kujawsko – Pomorski Ośrodek Adopcyjny w Toruniu Oddział w Jaksicach. W szkoleniu tym uczestniczyło 7 rodzin, które chciały pełnić funkcję rodziny zastępczej. Zakończenie szkolenia nastąpiło 16 lutego 2017 roku. Zespół ds. kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, który działa w PCPR w Tucholi dokonał końcowej oceny. Po uzyskaniu pozytywnej

oceny w/w Zespołu 6 kandydatów na rodziny zastępcze otrzymało zaświadczenia kwalifikacyjne.

PCPR w Tucholi wspiera rodziny zastępcze opieką wolontariuszy z Zespołu Szkół Leśnych w Tucholi. W latach 2015-2016 7 wolontariuszy pomagało dzieciom z rodzin zastępczych w nauce, spędzaniu czasu wolnego i integracji. Wolontariat cieszy się bardzo dużym powodzeniem w rodzinach zastępczych. w celu pozyskania wolontariuszy podejmujemy współpracę z dyrektorami i pedagogami szkół.

Koordynatorzy wspierając rodziny zastępcze organizują dla nich zajęcia w ramach grupy wsparcia, które co roku kończą się ogniskiem integracyjnym. Tego dnia bawiły się całe rodziny wraz z dziećmi. Od dwóch lat organizowane są też spotkania wigilijne dla rodzin uczestniczących w grupie wsparcia, które zorganizowane są przy pomocy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny na ten dzień przygotowują potrawy. Corocznie Starostwo Powiatowe wraz z PCPR w Tucholi organizuje gwiazdki dla dzieci i rodzin zastępczych. W przedsięwzięciu zawsze biorą udział przedstawiciele Zarządu Powiatu Tucholskiego, Rady Powiatu Tucholskiego, sponsorzy, dzięki którym możliwa jest organizacja tak dużych imprez, koordynatorzy i pracownicy PCPR oraz rodziny z dziećmi. Stoimy na stanowisku, że aby efektywnie pomagać drugiemu człowiekowi ważna jest szeroko rozumiana współpraca z innymi jednostkami, stowarzyszeniami, szkołami. Staramy się więc organizować wspólne spotkania świąteczne, organizacyjne, konferencje, imprezy, na które zapraszamy przedstawicieli różnych środowisk, aby wzajemnie się poznać, zacieśnić współpracę, dowiedzieć się o bieżących realizowanych przez siebie zadaniach.

10. Cele programu i wskaźniki do ich realizacji

Cel 1. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej - głównym założeniem tego celu jest pozyskiwanie kandydatów chcących pełnić funkcję rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej oraz rodzinnego domu dziecka. Dziecko umieszczone w jednej z form rodzinnej pieczy zastępczej będzie miało zapewnione warunki rozwojowe i bytowe zbliżone do środowiska naturalnego.

Zadanie	Wskaźnik realizacji	Zakładany rezultat	Termin realizacji
1. Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka	- Liczba kandydatów zgłaszających chęć pełnienia funkcji rodziny zastępczej; - Liczba kandydatów skierowanych na szkolenie; - Liczba pozytywnie zakwalifikowanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełnienia funkcji dyrektora placówki – opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego;	- Zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych poza powiatem tucholskim; - możliwość regularnego kontaktu dzieci z rodziną biologiczną	2018 - 2020
2. Promocja rodzicielstwa zastępczego w powiecie tucholskim	- liczba akcji promujących pieczę zastępczą; - liczba wydanych materiałów promocyjnych; - liczba instytucji zaangażowanych w promocję rodzicielstwa zastępczego;	- zwiększenie liczby kandydatów chcących pełnić funkcję rodziny zastępczej; - zacieśnienie relacji rodzin zastępczych już istniejących między sobą;	2018 - 2020
3. Organizacja szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego	- liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów; - liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji różnych form pieczy zastępczej;	- zdobycie wiedzy, umiejętności, doświadczenia w wypełnianiu roli rodzica zastępczego; - zapewnienie dzieciom opieki w pieczy zastępczej;	2018 - 2020

Cel 2. Polepszenie funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej oraz zapobieganie sytuacjom kryzysowym w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka – w należyтым funkcjonowaniu rodzinnej pieczy zastępczej bardzo ważna jest regularna praca z dzieckiem i rodziną, niesienie pomocy i wsparcia w sytuacjach kryzysowych, z jakimi borykają się rodziny zastępcze, wzmacnianie ich w wypełnianiu misji, jaką jest rodzicielstwo zastępcze oraz obowiązków związanych z opieką i wychowaniem dzieci, jakie zostały im powierzone.

Zadanie	Wskaźnik realizacji	Zakładany rezultat	Termin realizacji
1. Kontynuacja spotkań grupy wsparcia dla rodzin zastępczych	- Liczba rodzin zastępczych korzystających ze spotkań grupy wsparcia; - Liczba spotkań zorganizowanych w ramach grupy wsparcia;	- integracja środowiska rodzin zastępczych, umożliwiająca wzajemną pomoc w rozwiązywaniu problemów dnia codziennego; - podniesienie poziomu motywacji do pełnienia trudnej roli, jaką jest rodzicielstwo zastępcze	2018 - 2020
2. Organizacja pomocy wolontariuszy dla rodzin zastępczych	- Liczba rodzin zastępczych korzystających z pomocy wolontariuszy; - Liczba wolontariuszy współpracujących z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej;	- wzrost poziomu wiedzy wśród dzieci, którym udzielana jest pomoc wolontarystyczna; - nadrobienie zaległości szkolnych wynikających z zaniedbań rodziców biologicznych; - odciążenie rodziców zastępczych w zakresie edukacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej;	2018 - 2020

Cel 3. Podnoszenie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka – rodziny zastępcze borykają się z różnorodnymi problemami, dlatego konieczne jest ciągle podnoszenie ich kompetencji wychowawczych. Wzrost tych kompetencji będzie dawał rękojmię rzetelnego wywiązywania się z zadań z zakresu pieczy zastępczej.

Zadanie	Wskaźnik realizacji	Zakładany rezultat	Termin realizacji
1. Organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje wychowawcze rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka	- liczba przeprowadzonych szkoleń dla rodzin zastępczych; - liczba rodzin zastępczych uczestniczących w szkoleniach;	- większa profesjonalizacja rodzin zastępczych w wychowanie powierzonych im dzieci; - lepsze rozwiązywanie problemów, z jakimi borykają się w rodzinach zastępczych;	2018 - 2020

Cel 4. Zwiększenie perspektywy powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodziców biologicznych – głównym założeniem tego celu jest podejmowanie wszelkich możliwych działań zmierzających do powrotu dziecka do rodziców biologicznych.

Zadanie	Wskaźnik realizacji	Zakładany rezultat	Termin realizacji
1. Współpraca z ośrodkiem pomocy społecznej (asystentami rodzin biologicznych i pracownikami socjalnymi) w zakresie powrotu dzieci do domu rodzinnego	- liczba dzieci, które powróciły do środowiska naturalnego; - liczba planów pomocy dziecku stworzonych przy współudziale asystenta rodziny; - liczba okresowych ocen sytuacji dziecka sporządzonych przy uczestnictwie asystenta rodziny;	- zwiększenie liczby dzieci powracających do rodziny biologicznej jako małoletni opuszczający rodzinną pieczę zastępczą;	2018 – 2020
2. Możliwość kontaktu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi	- liczba dzieci, które uczestniczą w spotkaniach z rodzicami biologicznymi	- podtrzymanie więzi emocjonalnych jak i osobistych z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej;	2018 – 2020

Cel 5. Zmiana na lepsze sytuacji usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej – w większości przypadkach osoby usamodzielniane opuszczające pieczę zastępczą nie otrzymują wsparcia i pomocy ze strony rodziców biologicznych. Istotnym zadaniem pracowników PCPR jest służenie im wsparciem, pomocą oraz dawanie cennych wskazówek w procesie usamodzielniania się wychowanków pieczy zastępczej, uzyskania odpowiednich świadczeń na kontynuowanie nauki, zagospodarowania, i usamodzielnienia. Ważnym aspektem jest także zachęcanie osób usamodzielnianych do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz zmienianie swojego życia na lepsze.

Zadanie	Wskaźnik realizacji	Zakładany rezultat	Termin realizacji
1. Pomoc finansowa (na kontynuację nauki, zagospodarowanie i usamodzielnienie) udzielana usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej	- liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z wsparcia finansowego;	- zaspokojenie niezbędnych potrzeb w samodzielnym życiu; - możliwość zdobycia wykształcenia zawodowego;	2018 – 2020
2. Wsparcie usamodzielnianych wychowanków w kontynuowaniu nauki, zdobyciu kwalifikacji zawodowych oraz aktywizowanie do udziału w życiu społecznym	- liczba realizowanych indywidualnych programów usamodzielnienia; - liczba osób, którzy zakończyli program usamodzielnienia;	- dostosowanie wsparcia do rzeczywistych potrzeb osób usamodzielnianych; - efektywna realizacja pomocy dla wychowanków;	2018 – 2020
3. Organizacja szkoleń ukierunkowana na podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych usamodzielnianych wychowanków	- liczba zorganizowanych szkoleń; - liczba usamodzielnianych wychowanków biorących udział w szkoleniach;	- polepszenie współpracy pomiędzy wychowankami a PCPR; - zwiększenie kompetencji usamodzielnianych wychowanków; - podniesienie kwalifikacji osób usamodzielnianych;	2018 – 2020

Cel 6. Dostosowanie instytucjonalnej pieczy zastępczej do zmieniających się przepisów prawnych – głównym założeniem tego celu jest podnoszenie standardów usług instytucjonalnej pieczy zastępczej i dostosowanie tej formy pieczy do zmieniających się przepisów prawnych. Zgodnie z Ustawą o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej do 31.12.2020 roku w placówkach opiekuńczo – wychowawczych może przebywać 30 dzieci. Jednakże od 01.01.2021 r. liczba dzieci przebywających w placówkach nie może być wyższa niż 14. W związku z tym w najbliższych latach powiat tucholski jest zobowiązany utworzyć placówkę opiekuńczo – wychowawczą, w których liczba dzieci nie będzie przekraczała 14. Powiat rozpoczął już stosowne przygotowania.

Zadanie	Wskaźnik realizacji	Zakładany rezultat	Termin realizacji
1. Utworzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych typu socjalizacyjnego dostosowanych do zmieniających się przepisów prawnych	- liczba powstałych placówek opiekuńczo – wychowawczych; - liczba dzieci umieszczonych w w/w placówkach;	- dostosowanie standardu placówek do zmieniających się przepisów prawnych; - wychowawcy będą mogli poświęcić dzieciom więcej czasu; - dzieci będą się wychowywać w bardziej sprzyjających warunkach;	2018 – 2020
2. Podejmowanie działań wspólnie z asystentem rodziny w celu powrotu dziecka do środowiska naturalnego	- liczba planów pomocy sporządzonych wspólnie z asystentem rodzin zastępczej; - liczba okresowych ocen sytuacji dziecka, w których uczestniczył asystent rodziny biologicznej; - liczba dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej;	- wzrost liczby dzieci powracających do rodziny biologicznej jako małoletni opuszczający instytucjonalną pieczę zastępczą;	2018 – 2020

11. Limit rodzin zastępczych zawodowych

Zgodnie z art. 54. ust. 1 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej „z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3 letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodzinny dom dziecka, lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej”.

W powiecie tucholskim zakłada się, że w ciągu najbliższych trzech lat utworzona zostanie następująca liczba rodzin zastępczych zawodowych z podziałem na poszczególne lata:

- Rok 2018 – 1 rodzina zastępcza zawodowa, 1 rodzinny dom dziecka
- Rok 2019 - 1 rodzina zastępcza zawodowa, 0 rodzinnych domów dziecka
- Rok 2020 – 1 rodzina zastępcza zawodowa, 0 rodzinnych domów dziecka

12. Źródła finansowania programu

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej będzie finansowany ze środków budżetu powiatu tucholskiego, dotacji oraz środków pozabudżetowych, które zostaną pozyskane z innych źródeł – w ramach dotacji oraz grantów projektowych w ramach funduszy europejskich.

13. Ewaluacja i monitoring programu

Monitoring Powiatowego programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020 odbywać się będzie na podstawie corocznej sprawozdawczości Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb.

PRZEWODNICZĄCA RADY



Małgorzata Oller